

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาศักยภาพในการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:

กรณีศึกษา เทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

A Study of Revenue-raising Capacity of the Local Government: A Case
study of Municipalities in Ubon Ratchathani Province

ผู้วิจัย

นางสาวศิริพร ยศมูล

โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ 2553

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย ม.อบ. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้เทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลในปีงบประมาณ 2553 ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 7 แห่ง เพื่อให้ทราบสถานะทางการคลังเป็นเช่นใด สามารถมีรายได้ที่จัดเก็บได้เองคิดเป็นจำนวนเท่าไหร่ต่อเงินที่รัฐบาลจัดสรรหรือจัดแบ่งให้ รวมทั้งรายได้ที่จัดเก็บได้เอง เมื่อเปรียบเทียบกับประมาณการรายได้เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดสามารถพึงพาตัวเองได้หรือไม่ สามารถมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณูปโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนภายในพื้นที่หรือไม่ พร้อมกันนี้ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดหารายได้ของเทศบาลตำบล รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานด้านการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดโดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น ได้แก่ 1) ปัจจัยทางสังคม หมายถึง ความเป็นเมือง/ความเป็นชนบท, สัดส่วนประชากรผู้มีหน้าที่เสียภาษีท้องถิ่น, ความรู้ความเข้าใจของประชากรผู้มีหน้าที่เสียภาษีท้องถิ่น, ความคิดเห็นของประชาชนต่อการชำระภาษีท้องถิ่น 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของชุมชน หมายถึง ระดับรายได้ จำนวนทรัพย์สินและที่ดิน จำนวนกิจกรรม ทรัพย์สิน หรือสิ่งของที่ถูกนับเป็นฐานภาษี 3) ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารายได้ของท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถในการหารายได้เทียบกับรายได้ที่จัดเก็บได้จริง ทัศนคติของผู้นำ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดหารายได้ท้องถิ่น การบริหารงานการจัดหารายได้

ผู้วิจัยเลือกใช้กรณีศึกษาเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลในปีงบประมาณ 2553 ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 7 แห่ง โดยจำกัดด้านสังคม เทศบาลตำบลกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นสังคมชนบท โดยคูด้วยจากจำนวนประชากร การประกอบอาชีพหลัก ซึ่งจากการเปรียบเทียบจำนวนรายได้ที่สามารถจัดเก็บได้เองต่อจำนวนประชากร แต่พื้นที่ที่มีสภาพทางเศรษฐกิจดี จึงส่งผลทำให้ความสามารถในการจัดเก็บภาษีต่ำกว่าชุมชนที่อยู่ในเขตเมือง โดยเทศบาลที่มีการการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงก็จะทำให้ในการเทศบาลสามารถจัดเก็บรายได้ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่ง มีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่มีการพัฒนาและเติบโตมากขึ้น ส่งผลให้มีผู้ประกอบการ ห้างห้ามูลหอพัก อพาร์ตเม้นต์ ร้านค้า ฯลฯ เพิ่มขึ้นทำให้จำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งจากสภาพเศรษฐกิจเติบโตขึ้นส่งผลทำให้เทศบาลตำบลเมืองศรีโค สามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านการบริหารในด้านการบริหารการจัดหารายได้ของเทศบาลแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ให้เป็นไปตามที่ประมาณการไว้ เทศบาลตำบลส่วนใหญ่มีรายรับที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าประมาณการ เนื่องจากการวางแผนการบริหารจัดหารายได้ของเทศบาล ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดเก็บรายได้มากที่สุด คือปัจจัยทางด้าน

เศรษฐกิจ รองลงมาคือปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดหารายได้ของท้องถิน และปัจจัยทางสังคม ซึ่งองค์กรปกครองท้องถินเห็นความสำคัญและมีแนวทางในการพัฒนาการจัดหารายได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อที่จะสามารถจัดเก็บรายได้ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และสามารถนำไปใช้ในต่อไป

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 4) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาพบว่า 1) เทศบาลตำบลกลุ่มตัวอย่างมีศักยภาพการจัดหารายได้เป็นโดยดูจากปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารายได้ของท้องถิ่น 2) ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดหารายได้มากที่สุด คือปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารายได้ของท้องถิ่น และปัจจัยด้านสังคม 3) ปัญหาและอุปสรรคต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาลตำบล คือระบบฐานข้อมูลภาษีไม่เป็นปัจจุบัน และปัญหาการจัดเก็บภาษีได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย 4) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาลตำบล คือการพัฒนาระบบแผนที่ภาษี การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บรายได้ และการอำนวยความสะดวกสะดวกในการจัดเก็บรายได้ให้แก่ประชาชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีท้องถิ่นให้แก่ประชาชน

คำสำคัญ : การคลังท้องถิ่น (Local Finance), รายได้ของท้องถิ่น (Local Revenue), ศักยภาพการจัดหารายได้ (Revenue-raising Capacity) ,องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government)

Abstract

The objectives of this research titled “A Study of Revenue-raising Capacity of the Local Government: A Case study of Municipalities in Ubon Ratchathani Province” were four-fold: 1) to study the revenue-raising capacity of the municipalities in Ubon Ratchathani Province, 2) to study factors affecting to the revenue-raising capacity of the municipalities in Ubon Ratchathani Province, 3) to study problems in and obstacles to the revenue-raising capacity of the municipalities in Ubon Ratchathani Province, and 4) to find the guideline to develop the revenue-raising capacity of the municipalities in Ubon Ratchathani Province.

The research findings showed that: 1) Factors that indicating the revenue-raising capacity of the sample municipalities were social factors, economic factors, and also local fiscal management factors. 2) The revenue-raising capacity of the municipalities was affected by economic factors at a high level, then following by local fiscal management factors, and social factors respectively. 3) Problems in and obstacles to the revenue-raising capacity of the municipalities were to: the out-of-date of local tax database system, and the municipalities being unable to collect sufficient revenue. 4) The guidelines to develop the revenue-raising capacity of the municipalities should be as follows: the development of tax mapping; the exploitation of geographic information technology (GIS) for tax collection; a facilitation of tax payment to taxpayers, including to the creation of knowledge and understanding about local tax to citizen.

Keyword: Local Finance, Local Revenue, Revenue-raising Capacity, Local Government

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทคัดย่อ

บทที่ 1	ที่มาและความสำคัญ	1
	วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	4
	ขอบเขตการศึกษา	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
	นิยามคำศัพท์	5
บทที่ 2	แนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย	24
บทที่ 4	ผลการวิจัย	
	ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง	26
	ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบล	29
	ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบล	39
บทที่ 5	บทสรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	42
บรรณานุกรม		

สารบัญแผนภาพและตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1: แสดงลักษณะทั่วไปของเทศบาลตำบล	26
ตารางที่ 2: แสดงความหนาแน่นของประชากร	29
ตารางที่ 3: แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดหาเงองต่อจำนวนประชากรปีงบประมาณ 2551-2553	30
ตารางที่ 4: แสดงอัตราจำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเฉลี่ย (ปี 2551-2553) ต่อจำนวนประชากร	31
ตารางที่ 5: แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2551	32
ตารางที่ 6: แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2552	33
ตารางที่ 7: แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2553	34
ตารางที่ 8: แสดงการเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง	36
ตารางที่ 9: แสดงการเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินปีงบประมาณ 2551 และ ปีงบประมาณ 2552	37
ตารางที่ 9: แสดงการเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินปีงบประมาณ 2551 และ ปีงบประมาณ 2552	38

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นคือรัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้พึงตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวโน้มโดยพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น โครงสร้างพื้นฐานให้เท่าเทียมและทั่วถึง¹ ทั้งนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและจัดบริการสาธารณูปะรแและมีความเป็นอิสระ(Autonomy) ในด้านต่างๆ คือความเป็นอิสระด้านนโยบายและแผน (Policy autonomy) ความเป็นอิสระด้านการวางแผน (Planning autonomy) ความเป็นอิสระด้านการออกกฎหมาย (Regulatory autonomy) ความเป็นอิสระด้านการบริหาร (Administrative autonomy) ความเป็นอิสระด้านการคลัง (Financial autonomy) ความเป็นอิสระด้านบุคลากร (Personnel autonomy) และสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารจะต้องมาจากการเลือกตั้งโดยคนในท้องถิ่นนั้น (elected local councilors and executive) เพื่อให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการปกครองตนเอง สามารถออกกฎหมายซึ่งของตนเองได้ในระดับท้องถิ่น สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองด้วยตนเอง ที่เรียกว่าประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น (ชเนศวร์ เจริญเมือง, 2551 น.228-237)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และระบุการกระจายอำนาจทางการคลังตามมาตรา 30(4) กำหนดให้สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐบาลจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปีงบประมาณ 2549² แต่สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันยังคงมีความแตกต่างไปจากบัญญัติของกฎหมายเป็นอย่างมาก ปัจจุบันรายได้ส่วนใหญ่ของท้องถิ่นมาจากการเงินอุดหนุนจากรัฐบาล(intergovernmental grant) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือจัดเก็บแทนท้องถิ่น (shared tax, surcharge tax) และรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง (Local Revenue) ตามลำดับ โดยการพัฒนารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะไม่สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พึงพาณเองทางการ

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา ๗๙ รัฐต้องดำเนินการตามแนวโน้มโดยพื้นฐานด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

² มาตรา 30 (4) ของพ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้สัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ของรัฐบาลจะต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปีงบประมาณ 2549

คลังในสัดส่วนที่สูงโดยการพัฒนาจัดเก็บรายได้จากฐานภาษีของตน แต่สิ่งที่เกิดขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยลับมีสัดส่วนรายได้จากการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นประมาณร้อยละ 10 ของรายได้รวมเท่านั้นนับแต่ปีงบประมาณ 2551-2553 ((สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551) กล่าวได้ว่าท้องถิ่นยังไม่สามารถพึงพาตเนื่องในทางการคลังได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลต่อปัญหาการจัดบริการสาธารณสุขเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากการที่พึงพารายได้จากรัฐบาล อีกทั้งรายได้จากเงินอุดหนุนซึ่งลักษณะเป็นเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ที่มีการทำหนดวัตถุประสงค์การไว้ชัดเจน ทำให้ความคล่องตัวทางด้านการคลังที่จะตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนานวัตกรรมในด้านการจัดบริการสาธารณสุขใหม่ๆ ที่มีคุณภาพเกิดขึ้นได้น้อยอีกด้วย ด้วยเหตุนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีศักยภาพการจัดหารายได้ให้เพียงพอต่อรายจ่ายทั้งในส่วนรายจ่ายประจำสำหรับการบริหารงานและรายจ่ายเพื่อการบริการสาธารณสุขเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองซึ่งถือเป็นความท้าทายผู้บริหารท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่ประมาณ 15,739 กิโลเมตร เป็นจังหวัดใหญ่ชัยแคนที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 239 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลจำนวน 25 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 213 แห่ง ถึงว่าเป็นจังหวัดที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากจังหวัดหนึ่ง โดยในปีงบประมาณ 2553 มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลจำนวน 7 แห่ง³ ซึ่งแต่ละแห่งมีลักษณะที่มีความแตกต่างกัน ทั้งพื้นที่สภาพเศรษฐกิจ ลักษณะทางด้านสังคม ประชาชน นอกจากนี้การท่องครกปกครองส่วนท้องถิ่นปรับเปลี่ยนรูปแบบและโครงสร้างย่อมหมายถึงบทบาทอำนาจและการหน้าที่ เปลี่ยนแปลงไปด้วย เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลอำนาจและภาระหน้าที่โดยเฉพาะการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนจะมีมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล จากการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแลและให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีศักยภาพการจัดหารายได้ (Revenue –Raising capacity) เพื่อเป็นการที่ท้องถิ่นสามารถมีทรัพยากรหรือรายได้ที่เพียงพอต่อความต้องการใช้จ่ายสาธารณสุขต่างๆในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องเพื่อการให้บริการประชาชน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2552 น.3-5) ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีรายได้มาจากหลายแห่งตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่กระบวนการท่องครกปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถ

³ เทศบาลตำบลบ้านกอก ยกฐานะจากอบต.เขื่อนใน อ.เขมราฐ, อ.วารินชำราบ ได้แก่เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ยกฐานะจากอบต.เมืองศรีโค, เทศบาลตำบลคำน้ำแข็ง ยกฐานะจากอบต.คำน้ำแข็ง, เทศบาลตำบลคำขาว ยกฐานะจากอบต.คำขาว, เทศบาลตำบลโพนงาน ยกฐานะจากอบต.โพนงาน อ.เดชอุดม, เทศบาลตำบลหัวนา ยกฐานะจากอบต.หัวนา อ.เขมราฐ และเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ยกฐานะจากอบต.ชี้เหล็ก อ.น้ำขุ่น

พึงตนเองได้ควรที่จะมีศักยภาพการจัดหารายได้ให้มีความเพียงพอ นอกจากนี้ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้แก่ท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่ในการสร้างรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเช่นกันเพื่อเสริมสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทรัพยากรในการสร้างสินค้าและบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วยนั่นเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากองค์กรบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ทราบว่าในเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากองค์กรบริหารส่วนตำบลในปีงบประมาณ 2553 ในเขตจังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 7 แห่งมีสถานะทางการคลังเป็นเช่นใด สามารถมีรายได้ที่จัดเก็บได้เงินคิดเป็นจำนวนเท่าไหร่ต่อเงินที่รัฐบาลจัดสรรหรือจัดแบ่งให้ รวมทั้งรายได้ที่จัดเก็บได้เงินเมื่อเปรียบเทียบกับประมาณการรายได้เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดสามารถพึงพาตัวเองได้หรือไม่ สามารถมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณูปโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนภายในพื้นที่หรือไม่ พร้อมกันนี้ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดหารายได้ของเทศบาลตำบล รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานด้านการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการใดที่จะสามารถทำให้ประชาชนเกิดการยอมรับต่อการชำระภาษีให้แก่ท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางด้านการคลัง เพื่อให้งานวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพการคลังท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
- 4) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของโครงการวิจัย

- ขอบเขตเชิงเนื้อหา : ศึกษาด้านศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล โดยพิจารณาผลการจัดเก็บรายได้เปรียบเทียบกับการประมาณการรายได้
- ขอบเขตเชิงพื้นที่ : เทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
- ขอบเขตเชิงประชากร : กลุ่มตัวอย่างเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากองค์กรบริหารส่วนตำบล ปีงบประมาณ 2553 ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7 แห่ง

- ขอบเขตด้านเวลา : งานวิจัยขั้นนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 1 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
2. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
3. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี
4. ได้แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

รายได้ของเทศบาล หมายถึง รายได้ประเภทภาษีที่เทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีจัดเก็บได้เอง ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน, ภาษีบำรุงท้องที่, ภาษีป้าย, อากรแผ่นดิน

เทศบาล หมายถึง เทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีที่ยกฐานะจากองค์กรบริหารส่วนตำบลในปีงบประมาณ 2542 จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านกอก ยกฐานะจากอบต.เขื่องใน อ.เขื่องใน, อ.วารินชำราบ ได้แก่ เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ยกฐานะจากอบต.เมืองศรีโค, เทศบาลตำบลคำน้ำแขบ ยกฐานะจากอบต.คำน้ำแขบ, เทศบาลตำบลคำขาว ยกฐานะจากอบต.คำขาว, เทศบาลตำบลโพนงาน ยกฐานะจากอบต.โพนงาน อ.เดชอุดม, เทศบาลตำบลหัวนา ยกฐานะจากอบต.หัวนา อ.เขมราฐ และเทศบาลตำบลขี้เหล็ก ยกฐานะจากอบต.ขี้เหล็ก อ.น้ำขุ่น

ปัจจัยด้านรายได้ของเทศบาล หมายถึง ปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางสังคม หมายถึง ความเป็นเมือง/ความเป็นชนบท สัดส่วนประชากรผู้มีหน้าที่เสียภาษีท้องถิ่น, ความรู้ความเข้าใจของประชากรผู้มีหน้าที่เสียภาษีท้องถิ่น, ความคิดเห็นของประชาชนต่อการชำระภาษีท้องถิ่น
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของชุมชน หมายถึง ระดับรายได้ จำนวนทรัพย์สินและที่ดิน จำนวนกิจกรรม ทรัพย์สิน หรือสิ่งของที่ถูกนับเป็นฐานภาษี

3. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารายได้ของท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถในการหารายได้เทียบกับรายได้ที่จัดเก็บได้จริง จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดหารายได้ท้องถิ่น การบริหารงานการจัดหารายได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการคลังท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารภาครัฐ
5. งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิด

1.1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมายซึ่งส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะมีต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

เดเนียล วิต (Daniel Wit, 1967) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริการงานภายใต้ท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

วิลเลียม วี.ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway, 1959: 101-103) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอำนาจเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาพท้องถิ่นที่สามารถได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

จอห์น เจ. คลาร์ก (John J. Clark, 1957: 87-89) การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวเนี้ยจัดตั้งและจะอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลกลาง

แฮร์รีส์ จี.蒙งตาภู (Harris G. Mongtagu, 1984:574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสรภาพ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสรภาพ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไทย ไม่ได้กล้ายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

เอเมล์ เจ.ซัดตี้ (Emile J. Sady) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำจากรัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมาย และมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษี เจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นได้

อุทัย หิรัญโต (2523:2) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อ弥补ความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะประชากจากการควบคุมของรัฐหากได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

จากนิยามต่างๆ ข้างต้น ผู้ศึกษาสามารถประมวลได้เป็นหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่ก่อตั้งโดยกฎหมาย เป็นการที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น มีอำนาจเขตและพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีความเป็นอิสระทั้งมีการเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดทำกิจกรรมในท้องถิ่นด้วยตนเอง มีอิสระในการบริหารงาน และมีทรัพยากรเพียงต่อการจัดบริการสาธารณะที่เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ แต่ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นยังคงอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของรัฐ ไม่ได้มีความเป็นรัฐอิสระ

1.2 องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น

โกวิทย์ พวงงาม (2552:28-34) ได้กล่าวถึงระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศไทยกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศไทย การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับ ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน ซึ่งได้มีกฎหมายที่จะกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่
3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ
4. องค์กรนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามโดยบานันฯ
5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะกรรมการผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง
6. อิสรภาพในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติภารกิจการภายใน ขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุญาตจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ
7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะดำเนินการบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อ ประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสรภาพในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มีได้หมายความว่ามีอิสระเต็มที่ที่เดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลایเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

1.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนับสนุนตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบบประชาธิปไตยแก่ ประชาชน

1.4 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอน การเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกรักในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

1.5 หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังเงิน กำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระ หรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ ก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน, การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณาดังนี้

1) เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของห้องถิน และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกความสะดวกในชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

- 2) เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
- 3) เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในห้องถินมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น
- 4) เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ห้องถิน เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่างๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศ

โดยทั่วไปหลักการปกครองประเทศนิยมแบ่งเป็น 3 หลัก คือ

1) หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization) หมายถึง หลักการจัดવาระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยรวมอำนาจในการปกครองไว้ให้แก่หน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือทบทวนการเมืองต่างๆ ของรัฐ และมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง โดยให้ขึ้นต่อ กันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการปกครองตลอดทั่วทั้งอาณาเขตของประเทศไทย

2) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) หมายถึง หลักการที่การบริหารราชการส่วนกลางได้จัดแบ่งอำนาจวินิจฉัยและสั่งการบางส่วนไปให้ข้าราชการในส่วนภูมิภาค โดยให้มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจ ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ตลอดจนริเริ่มได้ ในการอบรมแห่งนโยบายของรัฐบาลที่ได้วางไว้

3) หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ให้ไปจัดบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ห้องถินมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายท้องถินของตนเองได้

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับหลักณะการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจกรรมบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในห้องถินต่างๆ ของประเทศไทย หรือหน่วยงานบาง

หน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง ดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบคือ

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายใต้เขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองโดยรวม
2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การสื่อสารวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

รัฐธรรมนูญเมือง (2535 : 60-62) ได้กล่าวถึงแนวความคิดหรือทัศนะต่อการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการ helyๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแบบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะได้แก่ ระบบสาธารณูปโภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือการทหาร และการต่างประเทศ

ขอบเขตของการดูแลกิจการในท้องถิ่นแต่ละประเทศต่างกันไปในรายละเอียดตามลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ แต่ส่วนที่เหมือนกันและมีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ รัฐบาลกลางมิได้รวมศูนย์อำนาจการดูแลจัดการแบบทุกอย่างไว้ที่ตัวเอง แต่ปล่อยให้ท้องถิ่น มีบทบาทและอำนาจในการกำหนดลักษณะต่างๆ ในท้องถิ่นของตน

ในแห่งนี้การจัดการบริหารประเทศดังกล่าวก็นับว่าเป็นสิ่งที่มีเหตุผล ทั้งนี้ เพราะประเทศนั่นๆ มีชุมชนมากมายรวมกัน มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ มีประชากรจำนวนมาก และแต่ละชุมชนก็มีปัญหาต่างๆ มากมายแตกต่างกัน ยกนั้นที่คนในท้องถิ่นอื่นจะเข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถจัดเวลาไปดูแลและแก้ไขกิจการทุกอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเปิดโอกาสให้แต่ละห้องถินดูแลจัดการปัญหาระดับห้องถิน จึงมีคุณประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ด้าน คือ

1. แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
2. ทำให้ปัญหาในแต่ละห้องถินได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของคนในห้องถินนั้นๆ
3. ส่งเสริมให้คนแต่ละห้องถินได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบห้องถินของตน
4. เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในห้องถินในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติ
5. เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตัวเอง

การเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละห้องถินได้ดูแลบ้านเมืองของตนเอง จัดการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองของเขาวง ในเชิงปรัชญา ก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักการของแนวคิดที่เรียกว่า บริบททางสังคม (Social context) ที่มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา คนที่อยู่ที่ห่างไกลจากห้องถินหนึ่งย่อมไม่สามารถเข้าใจห้องถินได้เดียวกับคนในห้องถินและแม้ว่าจะมีคนบางคนจากห้องถินมีความสามารถในการมองปัญหาต่างๆ ของห้องถินอื่นได้ชัดเจน ในที่สุดแล้วการผลักดันให้คนในห้องถินของตนเองสนใจ และรับรู้ปัญหาของตน รู้สึกรับผิดชอบห่วงใยและหวังเห็นห้องถินของตน ย่อมเป็นเงื่อนไขสำคัญยิ่งที่จะทำให้ห้องถินนั้นมีคุณดูแลรักษาตลอดไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการคลังห้องถิน

การคลังห้องถินมีความสำคัญมากต่อการปกครองห้องถินในฐานะที่เป็นเครื่องมือหรือกลไกอันหนึ่งที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือความสำเร็จในการปกครองห้องถิน การคลังห้องถินเป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่มาของรายได้กับรูปแบบของการใช้จ่ายของหน่วยการปกครองห้องถินเป็นสำคัญ

3.1 ความหมายของการคลังห้องถิน

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2522: 10-15) ได้กล่าวว่าการคลังห้องถินเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการในการจัดการอันหนึ่งที่เป็นกลไกในการบริหารงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยการปกครองห้องถิน

จรัส สุวรรณมาลา (2541) ได้ให้ความหมายการบริหารงานคลังโดยทั่วไป (Financial Administration) มีความหมายครอบคลุมเรื่องที่เกี่ยวกับรายได้ การกำหนดรายจ่าย การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อวัสดุ การว่าจ้าง การบัญชี และการตรวจสอบของหน่วยการท้องถิ่น

การคลังท้องถิ่นจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการได้แก่

1. แหล่งที่มาของรายรับ หมายถึง การพิจารณาถึงแหล่งที่มาของรายได้ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ได้แก่พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2542 เป็นต้น
2. กระบวนการงบประมาณ หมายถึง การพิจารณาถึงขั้นการจัดเตรียมงบประมาณ (budget preparation) ขั้นตอนในการอนุมัติงบประมาณ (budget adoption) และขั้นตอนในการบริหารงบประมาณ (budget execution) ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นแต่ละประเภท ซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นในแต่ละประเภทโดยทั่วไปจะมีกระบวนการงบประมาณที่คล้ายคลึงกัน
3. รูปแบบของการใช้จ่าย หมายถึง การพิจารณาถึงลักษณะของการใช้จ่ายของหน่วยการปกครองท้องถิ่นในแต่ละประเภทตามบทบัญญัติของกฎหมาย

3.2 ความสำคัญของการคลังท้องถิ่น

การคลังของหน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดหารรายได้และการกำหนดการใช้จ่ายในการบริหารงานขององค์กรส่วนท้องถิ่น การคลังท้องถิ่นมีความสำคัญมากในการที่จะช่วยทำให้องค์การส่วนท้องถิ่นมีความสามารถในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะเจริญก้าวหน้า และมีความสามารถรับใช้ประชาชนในการอำนวยความสะดวกและความผาสุกให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้มากนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการมีรายได้เพียงพอแก่การทำธุบัธุรุ่งท้องถิ่นว่ามีมากน้อยเพียงใด หากหน่วยการปกครองท้องถิ่นไม่มีรายได้น้อยและฐานะการคลังยังไม่ดีแล้ว จะต้องพึ่งหรือขอรับการอุดหนุนช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลอยู่เรื่อยๆ เมื่อเป็นดังนี้ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องถูกควบคุมจากส่วนกลางมากขึ้นย่อมทำให้สิทธิหรืออำนาจในการปกครองตนเองมีน้อยลง และขาดความคิดริเริ่มที่จะปรับปรุงท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้า

รายได้ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากในการบริหารการคลังเพื่อการบริการงานท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ซึ่งบังคับให้กระทำและหน้าที่ให้เลือกกระทำเพื่อสนับสนุนต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อความสะดวกสบายและความผาสุกของประชาชน การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะหารายได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการควบคุมของรัฐบาลในการ

กระจายหรือมอบอำนาจในการหารายได้ให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ จะเห็นว่าในประเทศที่มีการปกครองท้องถิ่นที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลจะมอบอำนาจในการจัดหารายได้ให้กับหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

โดยที่ระบบการปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังเพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีอิสระทางการคลังได้ตามสมควรในขอบเขตของกฎหมาย เช่นแหล่งที่มาของรายรับ (Source of revenue) การใช้จ่ายเงินงบประมาณ การจัดหาวัสดุและการดำเนินงาน เป็นต้น ท้องถิ่นจึงมีอิสระพอสมควรในการกำหนดรายได้ การใช้จ่ายและการดำเนินการต่างๆ อย่างไรก็ตาม การคลังของหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมมีความสัมพันธ์กับการคลังส่วนกลาง โดยรัฐบาลมักควบคุมดูแลเพื่อป้องกันมิให้การบริหารงานท้องถิ่นเกิดความเสียหาย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม ในทางปฏิบัติรัฐบาลจึงต้องดูแลให้มีการใช้จ่ายเงินของหน่วยการปกครองท้องถิ่นในกิจการที่จำเป็น และได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้อีกด้วย ที่สำคัญที่สุด รัฐบาลจะต้องคอยช่วยเหลือสนับสนุนให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่นให้มาก และดียิ่งขึ้นมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ pragmatism ได้เป็นอิสระตามหลักของการมีการกระจายอำนาจทางการคลังอย่างแท้จริง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารภาครัฐ

4.1 ความหมายของการการบริหารภาครัฐ

ระบบภาครัฐที่ดีนั้นจะต้องได้รับการร่วมมือในการเสียภาษีด้วยดี จากประชาชน กล่าวคือประชาชนผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีให้แก่รัฐนั้น จะยินยอมเสียภาษีให้แก่รัฐด้วยดีโดยไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือหนีภาษี ทั้งนี้ เพราะว่าการที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียภาษี จะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มากและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อย ในกรณีตรงข้ามถ้าหากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเสียภาษีแก่รัฐแล้ว จะทำให้รัฐบาลประสบกับความยุ่งยากในการจัดเก็บภาษีมาก ซึ่งจะทำให้ต้องเสียค่าใช้ในการจัดเก็บสูงและจะเก็บภาษีได้น้อย ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ปัญหาสำคัญที่สุดในการจัดเก็บภาษีก็คือ ทำอย่างไรจะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือหรือยินยอมเสียภาษีแก่รัฐโดยความสมัครใจ การที่ประชาชนจะยินยอมเสียภาษีแก่รัฐด้วยความสมัครใจหรือมีจิตสำนึกรักใน การเสียภาษีมากน้อยแค่ไหนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ มากมาย (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ,2546) ดังต่อไปนี้

1. ข้ออุปสรรคกับการเห็นความสำคัญของการเสียภาษี ถ้าหากประชาชนผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีนั้นเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญ ของการเสียภาษีแล้ว ความยินยอมหรือการให้ร่วมมือในการเสียภาษีแก่รัฐก็จะมีมาก แต่ในกรณีตรงกันข้ามหากประชาชนมองไม่เห็นประโยชน์ของภาษีที่ตนเสียไปแล้ว ความยินยอมเสียภาษีของประชาชนก็จะต่ำ ในกรณีตรงกันข้ามหากเงินที่เสียภาษีไปนั้นถูกนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ของคนกลุ่มใดกลุ่มนั่งโดยเฉพาะ ความสมัครใจที่จะเสียภาษีก็ย่อมจะมีน้อย

2. ข้ออุปสรรคกับประสิทธิภาพในการบริหารงานและการใช้เงินของรัฐ ความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนนั้น อาจจะพิจารณาได้จากประสิทธิภาพในการบริหารงาน และประสิทธิภาพในการใช้เงินของรัฐบาล ถ้าหากรัฐบาลบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเงินภาษีอារทุกบาททุกสตางค์ได้ถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่าแล้ว จะช่วยให้ความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนมีมาก แต่ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาล บริหารงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และใช้เงินงบประมาณแผ่นดินแบบล้าง面目แล้ว ความสมัครใจที่จะเสียภาษีของประชาชนก็จะมีน้อย

การควบคุมประสิทธิภาพในการบริหารงานและการใช้เงินของรัฐบาลนั้น อาจจะทำได้โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และมีส่วนควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐโดยผ่านกลไกของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้ประชาชนรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ และจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศมากขึ้น ในเรื่องนี้ปรากฏว่าในประเทศที่มีการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นนั้น ความสำนักถึงหน้าที่การเสียภาษีแก่ท้องถิ่นของประชาชนมักจะมีสูง ทั้งนี้เพราะว่าประชาชนผู้เสียภาษีนั้นได้มองเห็นความสำคัญของการเสียภาษีที่ตนได้เสียภาษีให้แก่ท้องถิ่น

3. ข้ออุปสรรคความเป็นธรรมในการเสียภาษี การที่จะทำให้ประชาชนผู้เสียแต่ละคนให้ความร่วมมือในการเสียภาษีให้แก่รัฐบาลนั้น ระบบของภาษีอกรที่จะให้จัดเก็บนั้นจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคนด้วย

ความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีนั้น จะต้องพิจารณาทั้งความเป็นในการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภท และความเป็นธรรมในการบริหารการจัดเก็บด้วย กล่าวคือ ภาษีที่เก็บนั้นควรจะเก็บจากประชาชน ทุกกลุ่ม อย่างทั่วถึงมิใช่ที่จะเก็บจากผู้เสียภาษีกลุ่มใดกลุ่มนั่งโดยเฉพาะ นอกจากนี้ในการปฏิบัติการจัดเก็บภาษีแต่ละชนิดนั้น จะต้องเก็บจากผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีนิดนั้นอย่างทั่วถึง และอย่างเสมอภาค ในกรณีที่มีการจัดเก็บไม่ทั่วถึงหรือมีการเลือกปฏิบัตินั้น จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในหมู่ผู้เสียภาษีนิดนั้น ซึ่งจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ประชาชนพยายามหลบเลี่ยงการเสียภาษี

4. ขั้นอยู่กับการลงโทษของกฎหมาย และการลงโทษของสังคม เนื่องจากภาษีเป็นสิ่งที่รัฐบาลบังคับการจัดเก็บเงินได้หรือผลประโยชน์ไปจากประชาชน ดังนั้น ประชาชนย่อมจะไม่อยากเสียสละผลประโยชน์ของตนแก่รัฐบาล นอกจากนี้ผู้เสียภาษีนั้นจะได้เห็นถึงความสำคัญของภาษี และรัฐบาลหรือสังคมมีการลงโทษผู้มิเจตนาหลบเลี่ยงภาษีอย่างรุนแรง การป้องกันการหลบเลี่ยงการเสียภาษีจะทำได้ผลเมื่อมีทั้งการลงโทษโดยกฎหมายและการลงโทษโดยสังคม ซึ่งพ่อจะพิจารณาได้โดยย่อตั้งนี้

4.1 การลงโทษโดยกฎหมาย ในกรณีที่ผู้เสียภาษีจงใจหนีภาษีอย่างผิดกฎหมาย (tax evasion) นั้น เมื่อจับได้ต้องมีการลงโทษที่รุนแรง ทั้งนี้ เพราะว่าผู้เจตนาหนีภาษีดังกล่าวนั้นจะต้องตัดสินใจซึ่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการหนีภาษีกับบทลงโทษที่จะได้รับเมื่อถูกจับได้ ถ้าหากผลประโยชน์จากการหนีภาษีมีมากกว่าโทษที่ต้องได้รับอย่างมาก manyแล้ว การหนีภาษีของประชาชนก็จะมีมาก

ในการหนีภาษีนั้นมักจะปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมักจะให้ความร่วมมือกับผู้หนีภาษีด้วยโดยเฉพาะการหนีภาษีรายใหญ่ๆ ดังนั้นกฎหมายจะต้องมีการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐให้หนักกว่าผู้หนีภาษีด้วย

4.2 การลงโทษของสังคม การป้องกันการหนีภาษีจะได้ผลมากยิ่งขึ้นถ้าหากสังคม หรือประชาชนส่วนใหญ่รังเกียจผู้ที่หนีภาษี การลงโทษทางสังคมนั้นจะเป็นมาตรการบังคับทางอ้อมทำให้นักการเมืองหรือผู้ที่เป็นผู้นำของสังคมไม่พยายามหลบเลี่ยงภาษี เมื่อบุคคลผู้ที่เป็นผู้นำของสังคมและผู้ที่กุมกลไกอำนาจจัดตั้งให้รัฐได้เสียภาษีอย่างถูกต้องครบถ้วนแล้วย่อมจะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถจัดการกับผู้ที่หนีภาษีได้อย่างเต็มที่ และก็ไม่ต้องการให้ผู้อื่นหลบเลี่ยงภาษี

ปัญหาทศนคติของสังคมหรือการลงโทษผู้หนีภาษีของสังคมนั้น เป็นหัวใจสำคัญที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกของการเสียภาษีมากขึ้น แต่อุปสรรคสำคัญของเรื่องนี้ก็คือ ผู้ที่เป็นผู้นำของสังคมและผู้ที่กุมกลไกอำนาจจัดตั้งให้รัฐส่วนใหญ่ไม่สามารถแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสียภาษีแก่ประชาชนทั่วไปได้ ดังนั้น การขอร้องให้ประชาชนทุกคนเสียภาษีแก่รัฐย่อมจะทำไม่ค่อยได้ผล

4.2 วัตถุประสงค์ของการเก็บภาษี

วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอกรนนี้มีหลายประการ แต่วัตถุประสงค์หลักคือ การหารายได้มายใช้จ่ายในการดำเนินการของรัฐและเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอาจมี (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548) ดังนี้

1. เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ ซึ่งกิจการส่วนใหญ่ของรัฐเป็นกิจการเพื่อส่วนรวม เช่น ความมั่นคง ความปลอดภัย การศึกษา สาธารณูปโภคต่างๆ

2. เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ รัฐบาลสามารถใช้ระบบภาษีอากรควบคุมการบริโภค การผลิต หรือวิธีการดำเนินการทางธุรกิจบางชนิดมิให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจส่วนรวมได้ เช่น ไม่ต้องการให้ประชาชนบริโภคสุรา บุหรี่ ก็เก็บภาษีสินค้าเหล่านี้ในอัตราที่สูง เป็นต้น

3. เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม นอกจากรัฐบาลจะใช้มาตรการด้านรายจ่าย เช่น การอุดหนุน การโอนเงินต่างๆ แล้ว การจัดเก็บภาษียังเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระจายรายได้ด้วย เช่น ใช้วิธีอัตราภาษีก้าวหน้าในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น

4. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งด้านราคาสินค้าและการจ้างงาน เป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น การป้องกันภาวะเงินเฟ้อรัฐบาลก็เพิ่มภาษีต่างๆให้สูงขึ้นเพื่อลดการใช้จ่าย ในยามเศรษฐกิจตกต่ำคนว่างงานมาก รัฐบาลอาจลดภาษีต่างๆลง เพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภค และการลงทุนมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีการจ้างงานมากขึ้น

4.3 ลักษณะของภาษีที่ดี (Tax Criteria)

คุณลักษณะที่ดีของภาษีอากรประกอบด้วยหลักการ 7 ประการดังนี้

1. หลักการยอมรับของประชาชนผู้เสียภาษี (Political Acceptability Principle)

แม้การเก็บภาษีของรัฐบาลจะเป็นการใช้อำนาจจัดหางบประมาณให้ประชาชนต้องจ่ายเงินภาษีตามที่กฎหมายกำหนดก็ตาม แต่มีได้หมายความว่ารัฐบาลจะออกกฎหมายจัดเก็บภาษีจากประชาชนได้ตามอำเภอใจโดยคิดเอาเองว่าประชาชนยอมรับต่อการเสียภาษีเหล่านั้น จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ประชาชนอาจต่อต้านการจัดเก็บภาษีของรัฐ (Tax Revolt) และส่งผลให้รัฐบาลไม่สามารถเรียกจัดเก็บภาษีอากรได้ดังนั้นหลักการภาษีอากรที่ดีควรได้รับการยอมรับจากประชาชน โดยการยอมรับของประชาชนหมายถึงทัศนคติในทางบวกของประชาชนที่มีต่อการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล หากประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อระบบภาษี อาจก่อให้การยอมรับของประชาชนในการเสียภาษีอยู่ในอัตราที่สูงตามไปด้วย ทั้งนี้วิธีการสร้างการยอมรับของประชาชนมีหลายประการ โดยพื้นฐานการปกคล่องในระบบประชาธิปไตยคือการจัดเก็บภาษีต้องกระทำผ่านอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติโดยการตรากฎหมาย

2. หลักความเป็นธรรม (Equity Principle)

ระบบภาษีอากรที่ดีควรมีความเป็นธรรม ซึ่งสามารถพิจารณาได้ใน 2 มิติดังนี้

- 1) ความเป็นธรรมโดยสัมบูรณ์ (Absolute Equity) หลักการนี้หมายความว่าประชาชนทุกคน จะต้องเสียภาษีเป็นจำนวนเงินที่เท่ากัน แต่อย่างไรก็ตามหลักการนี้ใช้ได้เมื่อประชาชนทุกคนมี ฐานะทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน
- 2) ความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Relative Equity) พิจารณาว่าความเป็นธรรมในการเสียภาษีจะต้อง เปรียบเทียบกับเกณฑ์บางประการได้แก่ เกณฑ์ผลประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐ (Benefit Principle 1) ซึ่งมีหลักการที่ว่าผู้ใดได้รับผลประโยชน์จากการรัฐบาลควรจะรับภาระภาษีอากรในสัดส่วนที่มาก และ เกณฑ์ความสามารถในการเสียภาษี (Ability-to-pay Principle) แนวคิดนี้อยู่บนหลักการที่ว่าผู้ที่ มีความสามารถในการเสียภาษีมากควรจะรับภาระภาษีมาก

3. หลักการสร้างรายได้ (Productivity)

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการรัฐบาลคือการสร้างรายได้ให้กับรัฐ ดังนั้น ภาษีที่ดีควร มีความสามารถในการสร้างรายได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการจัดบริการสาธารณะโดยทั่วไป ความสามารถ ในการสร้างรายได้ของภาษีขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการหลักคือ

- 1) ความกว้างของฐานภาษีอากร หากภาษีอากรนั้นมีฐานกว้าง (Broad-based Tax) กล่าวคือการ จัดเก็บภาษีครอบคลุมสิ่งที่ถูกใช้เป็นฐานในการประเมินหลายประเภท และฐานภาษีแต่ละ ประเภทมีขนาดใหญ่ ครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมากเมื่อเทียบกับขนาดของ กิจกรรมในระบบเศรษฐกิจทั้งหมด
- 2) อัตราภาษีอากรที่จัดเก็บ หากอัตราภาษีสูงหรือมีโครงสร้างแบบก้าวหน้า เมื่อฐานภาษีมีขนาด เพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลทำให้ขนาดของรายได้ภาษีของรัฐบาลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

4. หลักประสิทธิภาพและความง่ายในการบริหารจัดเก็บ (Ease and Efficiency of Administration Principle)

ระบบภาษีที่ดีควรมีต้นทุนในการบริหารจัดเก็บที่ไม่สูง และมีความง่ายในการบริหารจัดเก็บดังนี้

- 1) ต้นทุนในการจัดเก็บภาษี (Administrative Costs) ระบบภาษีที่ดีควรมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ จัดเก็บที่ไม่สูงนักเมื่อเทียบกับรายได้ภาษีที่จัดเก็บได้ทั้งหมด ค่าใช้จ่ายเหล่านี้มีหลายประการ เช่น ค่าจ้าง พนักงาน การจัดหาสถานที่และอุปกรณ์ในการทำงาน การให้ความรู้ค่าพิมพ์แบบความเข้าใจแก่ประชาชน

ฟอร์มภาษี การพัฒนาระบบข้อมูลภาษีอากร เป็นต้น การจัดเก็บภาษีบางประเภท รัฐบาลอาจผลักภาระค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บให้แก่ภาคเอกชนรับภาระแทน เช่น ภาษีที่หัก ณ ที่จ่าย ซึ่งภาคเอกชนเป็นผู้มีหน้าที่ต้องหักภาษีและนำส่งรัฐบาล ภาคเอกชนจึงต้องมีบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานดังกล่าว และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้นแทนรัฐบาล ระบบภาษีที่ดีควรทำให้ต้นทุนในการจัดเก็บทั้งของรัฐบาลและของภาคเอกชนที่ไม่ควรสูงเกินไป

2) ต้นทุนของประชาชนในการปฏิบัติกฎหมายภาษี (Tax Compliance Costs) นอกจากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลหรือของเอกชนข้างต้น ประชาชนที่มีหน้าที่เสียภาษีย่อมมีต้นทุนค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจากการเสียภาษีอากรให้แก่รัฐบาลได้เช่นกัน เช่น เวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเอกสารและการออกเอกสารเสียภาษี ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเสียภาษี ค่าใช้จ่ายในการจ้างที่ปรึกษากฎหมายในการเสียภาษี เป็นต้น หากระบบภาษีอากรมีความยุ่งยากซับซ้อนและเข้าใจยากเท่าใด ค่าใช้จ่ายของประชาชนในการดำเนินการเพิ่มเสียภาษีย่อมสูงขึ้นตามไปด้วย

3) ความง่ายของระบบภาษี ภาษีที่ดีไม่ควรก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติการด้านความ หรือการเลือกใช้ประเภทและอัตราภาษีที่ต้องการจัดเก็บ โดยทั่วไป ภาษีที่จัดเก็บอัตราเดียวแบบคงที่จะมีความง่ายในการจัดเก็บมากกว่าภาษีที่จัดเก็บหลายอัตราหรือภาษีที่มีข้อยกเว้นหรือการลดหย่อนจำนวนมาก เป็นต้น

ดังนั้นระบบภาษีอากรที่ดีจึงควรสร้างรายได้ให้แก่รัฐบาลอย่างแน่นอน และไม่ควรก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลที่สูงเกินไปหรือไม่ควรก่อให้เกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนในการเสียภาษีที่สูงเกินไปเช่นกัน

5. หลักความเป็นกลางของภาษี (Economic Neutrality Principle)

ระบบภาษีอากรที่ดีควรก่อให้เกิดการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อยที่สุด กล่าวคือ ภาษีอากรที่จัดเก็บควรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรที่มีอยู่หรือส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจบริโภค การออม การผลิตสินค้าบริการ การลงทุน หรือการทำงานของกลไกตลาดให้อยู่ในระดับที่น้อยที่สุด (Minimal intervention) ตามปกติเมื่อ_bุคคลหนึ่งๆ จะตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้หรือเลือกบริโภคสินค้าบริการประเภทใด มักจะเปรียบเทียบระหว่างทางเลือกที่มีอยู่ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ เช่น การเลือกทำงานเพื่อให้มีรายได้เปรียบเทียบกับการเลือกที่จะพักผ่อนในเวลาที่มีอยู่ หรือการเลือกซื้อสินค้าบริการที่ก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับเงินที่ต้องจ่ายสำหรับซื้อสินค้าบริการเหล่านั้น เป็นต้น ทั้งนี้การเลือกตั้งกล่าวจะผ่านการตัดสินใจจากผู้บริโภคแต่ละคนแล้วว่าเป็นทางเลือกที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่จะได้รับสูงสุดเทียบกับต้นทุนที่เสีย

ไป ภาคีอกรที่เป็นกลุ่มควรทำให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ยกตัวอย่างเช่น การเก็บภาษีเงินได้ต้องไม่ส่งผลกระทบให้ความต้องการในการทำงานของประชาชนลดลงเป็นต้น หากภาษีเงินได้ที่รัฐบาลจัดเก็บส่งผลทำให้ประชาชนลดการทำงานและเลือกที่จะพักผ่อนมากขึ้นแทน ย่อมเป็นภาษีที่ขาดความเป็นกลางตามหลักการนี้ และก่อให้เกิด “ความสูญเสียในระบบเศรษฐกิจ (Deadweight loss) หรือในบางครั้งเรียกว่า “ภาระส่วนเกินจากการเก็บภาษีอกร (Excess Burden) นั่นเอง

6. หลักความแน่นอน (Certainty Principle)

ภาษีอกรที่มีความแน่นอนสามารถจัดแบ่งความแน่นอนได้ใน 2 มิติดังนี้

1) ความแน่นอนในการทารายได้ เนื่องด้วยภาษีอกรเป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐบาลหากไม่สามารถประมาณการได้อย่างแม่นยำย่อมส่งผลกระทบต่อการใช้จ่ายและการดำเนินโครงการต่างๆ ของรัฐบาลได้ ดังนั้น ภาษีที่มีความแน่นอนในการสร้างรายได้ควรช่วยให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บรายได้ภาษีได้อย่างสม่ำเสมอและเป็นการถาวร และสามารถวางแผนการจัดเก็บได้อย่างแม่นยำ

2) ความแน่นอนในด้านภาระภาษี หากวัตถุประสงค์ของภาษีต้องการให้ภาระภาษีตกอยู่กับใคร ก็ควรจะเป็นระบบภาษีที่ทำให้ภาระตกอยู่กับประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง ดังนั้น หากภาษีอกรได้สามารถผลักภาระได้ หรือมีการหลบเลี่ยงหรือหนีภาษีได้ ความแน่นอนของภาระภาษีย่อมไม่มี เพราะรัฐบาลไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าภาระภาษีที่จัดเก็บนั้นถูกผลักไปให้ใครในจำนวนเท่าใดบ้าง

ผลที่เกิดขึ้นหากระบบภาษีขาดความแน่นอนมีใน 3 ด้านเป็นอย่างน้อย ด้านแรก หากระบบภาษีไม่สามารถสร้างรายได้ที่มีความแน่นอน ย่อมเกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพของการใช้จ่ายของรัฐบาลจนอาจทำให้โครงการต่างๆ ต้องหยุดลงเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรในการดำเนินการ ด้านที่สอง ผลกระทบต่อความสามารถในการจัดการเศรษฐกิจมหาภาคลดลง หากรัฐบาลต้องการสร้างดุลยภาพระหว่างอุปสงค์และอุปทานรวม แต่ถ้าไม่สามารถใช้เครื่องมือภาษีเพื่อให้เกิดผลที่แน่นอนในด้านภาระภาษีตามที่ต้องการ การดำเนินนโยบายการคลังมหาภาคของรัฐบาลอาจไม่บรรลุผลสำเร็จได้ และ ด้านที่สาม ผลกระทบต่อประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจจุลภาคที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการใช้มาตรการภาษี เช่น หากรัฐบาลต้องการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยหวังว่าภาระภาษีดังกล่าวจะทำให้โรงงานนั้นลดระดับการผลิตลงเพื่อให้ของเสียที่โรงงานปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศจะมีปริมาณลดลง แต่หากโรงงานดังกล่าวสามารถผลักภาระภาษีได้ ปริมาณการผลิตและมลภาวะก็อาจไม่ลดลงตามที่รัฐบาลต้องการได้แต่อย่างใด

7. หลักความชัดแจ้ง (Directness Principle)

ความชัดแจ้งตามหลักการนี้มีอยู่ 2 ความหมาย ดังนี้

- 1) ประชาชนรับทราบถึงภาระภาษีที่ต้องเสียอย่างชัดแจ้ง ภาระภาษีที่ดีควรทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีอาการตระหนักอย่างชัดแจ้งว่าประชาชนได้เสียภาษีอาการเหล่านั้น ตามปกติในการจัดเก็บ ภาษีทางตรง ผู้เสียภาษีมักจะตระหนักถึงภาระที่ตนเองแบกรับอยู่อย่างชัดเจน ในขณะที่การจัดเก็บ ภาษีทางอ้อม ความชัดแจ้งของภาระภาษีที่ผู้เสียภาษีแบกรับนั้นอาจไม่ชัดเจนเท่าใดนั้น
- 2) ประชาชนต้องเข้าใจว่าภาษีที่จะต้องจ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าใด ต้องเสียภาษีอาการเหล่านั้นเมื่อใด และด้วยวิธีการใด กล่าวคือ ในมุมมองของผู้เสียภาษีจะต้องมีความชัดเจนว่าฐานภาษีอาการที่ใช้อัตราภาษีอาการที่จะต้องเสีย รอบระยะเวลาที่ใช้เป็นบานในการคำนวณ และวิธีการชำระภาษีเป็นเช่นใด เมื่อสิ่งเหล่านี้มีความชัดเจน ก็จะสามารถทำให้เกิดการยอมตามหรือความสมัครใจในการเสียภาษีเพิ่มมากขึ้นให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอาการได้

การที่ประชาชนได้ตระหนักถึงภาระภาษีที่ตนเสียอย่างชัดแจ้งนั้นถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากภาษีอาการเป็นราคาที่มีขนาดจ่ายสำหรับสินค้าและบริการที่ผลิตหรือส่งมอบโดยรัฐบาล ในระบบประชาธิปไตย ภาษีอาการจะทำหน้าที่เป็นตัวบอกถึงต้นทุนในการจัดสินค้าและบริการของภาครัฐ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ประชาชนผู้จ่ายภาษีสามารถตัดสินใจได้ว่าควรจะเลือกลงคะแนนเสียงหรือซื้อนโยบายจากพรรคการเมืองใดเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนในรูปของบริการสาธารณะตามที่คาดหวังไว้อย่างเป็นรูปธรรม หากความชัดแจ้งของระบบภาษีที่จัดเก็บมีมากเท่าใด ประชาชนจะเริ่มตระหนักถึงต้นทุนที่พากษาให้จ่ายให้แก่รัฐบาล และจะกล้ายเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนากระบวนการกำหนดนโยบายทางการเมืองที่ประชาชนจะเรียกร้องจากรัฐบาลในฐานะที่เป็นผู้เลือกซื้อนโยบายและเป็นผู้จ่ายราคาวงนโยบายดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น และย่อมส่งผลต่อเนื่องต่อการพัฒนากระบวนการในการผลิตและส่งมอบสินค้าและบริการสาธารณะของรัฐบาลที่มีความสามารถในการตอบสนองและมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้

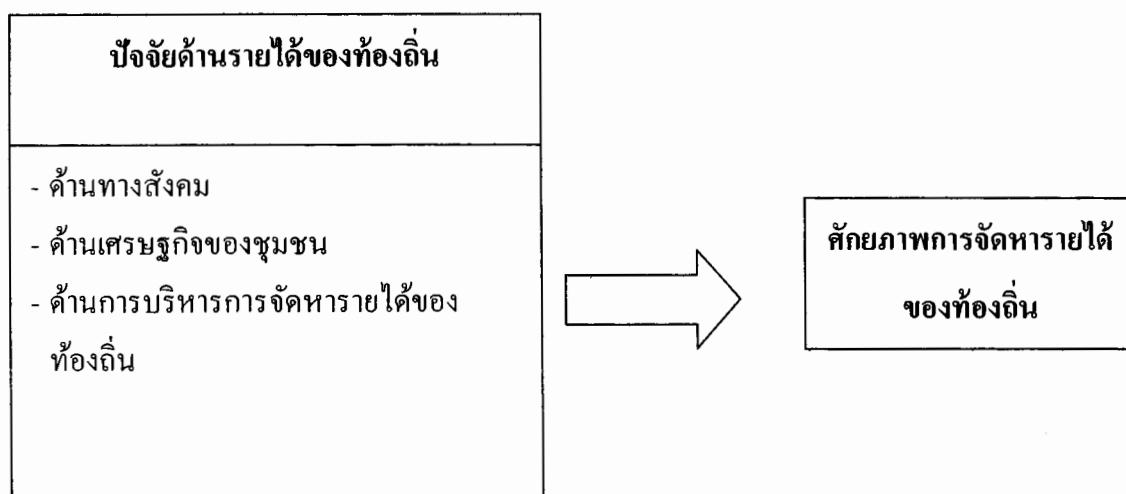
5. งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2551) งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางการคลังของเทศบาล” การวิจัยเป็นการพยายามตอบคำถามว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาล มีขีดความสามารถทางการคลังที่เข้มแข็งเพียงพอสำหรับการดำเนินการกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายหรือไม่? ท้องถิ่นต่างๆ ใช้ความสามารถในการระดมทรัพยากรของท้องถิ่นเพื่อการจัดบริการสาธารณะในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด? และการศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากเทศบาลจำนวน 14 แห่งที่มีตั้งในจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานครและจังหวัดใน

ภูมิภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Fiscal Capacity Analysis) จากข้อมูลพื้นฐานในทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และข้อมูลการเงินการคลังของเทศบาล ทั้งนี้ข้อมูลที่ศึกษาครอบคลุมปีงบประมาณ 2544 – 2549 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าเทศบาลในชุมชนเมืองขนาดใหญ่มีความเข้มแข็งทางการคลังดังที่ผู้คนทั่วไปเข้าใจกัน ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเข้มแข็งทางการคลังของเทศบาล นอกจากนี้ ปัจจัยทางการเมืองและการบริหารส่งผลกระทบต่อการสร้างความเข้มแข็งทางการคลังให้กับเทศบาลด้วยเช่นกัน

6. กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยอาศัยการประมวลจากแนวคิดการปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจ การคลังท้องถิ่น และ รายได้ของท้องถิ่น แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยขึ้นนี้ ดังนี้

จากแผนภาพข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเขตจังหวัดอุบลราชธานี นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรปัจจัยด้านรายได้ของท้องถิ่น ได้แก่

1. ปัจจัยทางสังคม ตัวแปรที่นำมาใช้พิจารณาคือ สัดส่วนประชากรผู้มีหน้าที่เสียภาษีท้องถิ่น, จำนวนประชากรในพื้นที่
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของชุมชน ตัวแปรที่นำมาใช้พิจารณา คือ ระดับรายได้ จำนวนทรัพย์สิน และที่ดิน จำนวนกิจกรรม ทรัพย์สิน หรือสิ่งของที่ถูกนับเป็นฐานภาษี

3. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารายได้ของท้องถิ่น โดยตัวแปรที่จะนำมาใช้พิจารณาได้แก่ ความสามารถในการหารายได้เทียบกับรายได้ที่จัดเก็บได้จริง ขีดความสามารถในการจัดหารายได้ภาษีท้องถิ่นต่อประชากรหรือต่อพื้นที่การปกครอง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดหารายได้ของท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ซึ่งใช้การศึกษาลายวิธีรวมกัน ได้แก่

1. วิธีการศึกษาเอกสาร ประกอบด้วย รายงานข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประมาณการรายได้ ที่เป็นกรณีศึกษาและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา คือ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาลตำบล และเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้

1. การคัดเลือกรณีตัวอย่าง

ผู้ศึกษาเลือกศึกษาโดยใช้กรณีตัวอย่างจากวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกเทศบาลตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลในปีงบประมาณ 2553 เพื่อเป็นการเปรียบเทียบในแง่ของการจัดเก็บภาษีก่อน-หลังการยกฐานะให้เห็นภาพในลักษณะของรูปแบบของการบริหารงานทางด้านการจัดเก็บภาษี นอกจากนี้เพื่อให้สามารถแยกแยะอิทธิพลของปัจจัยบริบทด้านเศรษฐกิจสังคม การบริหารของแต่ละเทศบาลได้อย่างชัดเจน โดยผลจากการเลือกรณีตัวอย่างทำให้ได้เทศบาลตำบลที่เป็นกรณีตัวอย่างจำนวน 7 แห่ง ดังนี้

- 1) เทศบาลตำบลเมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี
- 2) เทศบาลตำบลคำขาว อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี
- 3) เทศบาลตำบลคำน้ำแข็ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี
- 4) เทศบาลตำบลโพนงาม อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี
- 5) เทศบาลตำบลหัวนา อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี
- 6) เทศบาลตำบลบ้านกอก อ.เชียงใน จ.อุบลราชธานี
- 7) เทศบาลตำบลเขี้เหล็ก อ.น้ำขุ่น จ.อุบลราชธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่

- 1) ข้อมูลเอกสาร งบประมาณของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา ปีงบประมาณ 2551-2553
ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบล กฎหมายระเบียบข้อบังคับ ประมาณการรายได้ ที่เป็น

กรณีศึกษาและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

- 2) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่เทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่ง ในการศึกษาครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลดังนี้ คือ

- 1) จากกลุ่มบุคคล ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปลัดเทศมนตรีเทศบาลที่เป็นกรณีศึกษา และเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้
- 2) จากข้อมูลเอกสาร ได้แก่ งบประมาณของเทศบาลตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ปีงบประมาณ 2551-2553 ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบล กฎหมายระเบียบข้อบังคับ ประมาณการรายได้ ที่เป็นกรณีศึกษาและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลด้วยตัวของผู้วิจัยเอง โดยจะใช้วิธีการ จดบันทึก บันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ในลักษณะพรรณนาความอธิบายปรากฏการณ์ โดยจะเลือกนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาเท่านั้น

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา

ลักษณะทั่วไป สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

เทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษามีทั้งหมด 7 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเมืองศรีโคตร อ.วารินชำราบ, เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ อ.วารินชำราบ, เทศบาลตำบลคำขาวง อ.วารินชำราบ, เทศบาลตำบลบ้านกอก อ.เชียงใหม่, เทศบาลตำบลโพนงาม อ.เดชอุดม, เทศบาลตำบลหัวนา อ.เขมราฐ และเทศบาลตำบลชีเหล็ก อ.น้ำชุ่น

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะทั่วไปของเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล เรือน (หลัง)	จำนวนหลังคา ประจำร	จำนวน (คน)	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่น เฉลี่ย	ลักษณะชุมชน
เมืองศรีโคตร	1,665	10,374	37.96	273.28	ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร, ประกอบธุรกิจ อาชีพเสริมปัจจุบันสวนครัว, หัตถกรรมในครัวเรือน, รับจ้าง
คำน้ำแซบ	2,153	7,403	12.01	616.40	ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเกษตรกร
คำขาวง	2,021	7,301	35.90	203.37	ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้าน ¹ การเกษตร รับจ้าง ² รองลงมาปรับธุรกิจการ

เทศบาลตำบล เรือน (หลัง)	จำนวนหลังคา ประจำกร (คน)	จำนวน (คน)	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่น เฉลี่ย	ลักษณะชุมชน
บ้านกอก	791	3,917	23	170.30	และค้าขายตามลำดับ ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และ ประกอบธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือ รับจ้าง และรับราชการ
โนนงาม	2,055	8,726	37	235.84	ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม อาชีพ รองทอผ้าและตัดเย็บ เสื้อผ้า
หัวนา	2,165	12,459	65.79	189.38	ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพด้าน การเกษตร การปลูก สัตว์ การพาณิชย์ โดย ด้านการอุดสาหกรรม และด้านหัตถกรรม เป็นการอุดสาหกรรม และหัตถกรรม ประเภทครัวเรือน
เขี้เหล็ก	2,075	8,229	73	112.73	ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เกษตรกร

เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ได้ยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีโค ตามประกาศ
กระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัด
อุบลราชธานี ตำบลเมืองศรีโค มีเนื้อที่ประมาณ 37.96 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 11 หมู่บ้าน

จำนวนประชากร 10,374 คน อาชีพหลัก ทำนา ประกอบธุรกิจ อาชีพเสริม ปลูกผักสวนครัว, หัตถกรรมในครัวเรือน, รับจ้าง

เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ ได้รับการยกรฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลคำน้ำแซบ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เขตการปกครอง จำนวน 11 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,403 คน จำนวนครัวเรือน 2,153 ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเกษตรกร

เทศบาลตำบลคำขาวง ได้รับการยกรฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลคำขาวง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เขตการปกครอง มีเนื้อที่โดยประมาณ 35.90 ตารางกิโลเมตร จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,301 คน จำนวนครัวเรือน 2,021 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลบ้านกอก ได้รับการยกรฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอกเป็นเทศบาลตำบลบ้านกอก ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประกอบธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือ รับจ้างและรับราชการ

เทศบาลตำบลโพนงาม ได้รับการยกรฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามเป็นเทศบาลตำบลโพนงาม ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอเดชอุดม มีเนื้อที่โดยประมาณ 37 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 8,726 คน จำนวนครัวเรือน 2,443 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลหัวนา ได้รับการยกรฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามเป็นเทศบาลตำบลหัวนา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอเขมราฐ มีเนื้อที่โดยประมาณ 65.79 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 15 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 12,700 คน จำนวนครัวเรือน 2,873 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลขี้เหล็ก ได้รับการยกรฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็กเป็นเทศบาลตำบลขี้เหล็ก ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอหนองน้ำขุ่น มีเนื้อที่โดยประมาณ 73 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 8,229 คน จำนวนครัวเรือน 2,075 ครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา ในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้ มีปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย

1) ความเป็นเมือง/ความเป็นชนบทของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา

โดยใช้เกณฑ์ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ทั้งหมดของเทศบาลตำบล โดยกำหนดไว้ว่า เทศบาลตำบลที่มีความเป็นเมืองต้องมีความหนาแน่นของประชากรไม่ต่ำกว่า 500 คน/ตร.ม.

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความหนาแน่นของประชากร

เทศบาลตำบล	จำนวน ประชากร (คน)	พื้นที่ (ตร.กม.)	ความหนาแน่น	ลักษณะชุมชน
เมืองศรีโคก	10,374	37.96	273.28	ชนบท
คำน้ำแขบ	7,403	12.01	616.40	เมือง
คำขาวง	7,301	35.90	203.37	ชนบท
บ้านกอก	3,917	23	170.30	ชนบท
โพนงาม	8,726	37	235.84	ชนบท
หัวนา	12,459	65.79	189.38	ชนบท
ขี้เหล็ก	8,229	73	112.73	ชนบท

สรุปความหนาแน่นของประชากร เทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่ง มีระดับความเป็นเมือง 1 แห่ง ระดับความเป็นชนบท 6 แห่ง โดยใช้เกณฑ์ความหนาแน่นของประชากรต่อเนื้อที่ทั้งหมดของเทศบาลตำบล จะพบว่า เทศบาลตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูงสุด คือ เทศบาลตำบลคำน้ำแขบ มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 616.40 คน/ตร.กม. รองลงมาคือเทศบาลตำบลเมืองศรีโคก มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ

273.28 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลเมืองศรีโค มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 273.28 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลโพนงาม มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 235.84 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลคำขาว มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 203.37 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลหัวนา มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 189.38 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลบ้านกอก มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 170.30 คน/ตร.กม. และเทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 112.73 คน/ตร.กม.

จึงการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ความหนาแน่นของประชากรกำหนดให้ว่า เทศบาลตำบลที่มีความเป็นเมืองต้องมีความหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 500 คน/ตร.กม. ดังนั้นเทศบาลตำบลคำนำ้แขบ จึงมีลักษณะเป็นแหล่งชุมชนเมือง ส่วนเทศบาลตำบลบ้านกอก เทศบาลตำบลโพนงาม เทศบาลตำบลคำขาว เทศบาลตำบลหัวนา เทศบาลตำบลบ้านกอก และเทศบาลตำบลขี้เหล็ก จึงมีลักษณะเป็นแหล่งชุมชนชนบท

2) การจัดเก็บรายได้ที่ท้องถิ่นจัดหาเองต่อประชากรของกรณีศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ท้องถิ่นจัดหาเองต่อจำนวนประชากรปีงบประมาณ 2551-2553

ปี/อ.บต.	เมืองศรีโค (บาท)	คำนำ้แขบ (บาท)	คำขาว (บาท)	บ้านกอก (บาท)	โพนงาม (บาท)	หัวนา (บาท)	ขี้เหล็ก (บาท)
ปีงบประมาณ 2551 (อัตราเฉลี่ย/ บาท)	3,062,700.69 295.22	705,798.76 95.33	546,413 66.40	409,802.14 105.62	670,242.04 326.15	616,444.82 49.48	705,798.76 95.34
ปีงบประมาณ 2552 (อัตราเฉลี่ย/ บาท)	3,548,694.08 342.07	621,303.98 83.925	308,281.34 37.46	458,576.39 117.07	540,130.30 262.84	414,950.61 33.31	621,303.98 83.96
ปีงบประมาณ 2553 (อัตราเฉลี่ย/ บาท)	4,266,465.85 411.27	817,092.42 110.37	342,020.69 41.56	489,550.57 124.98	704,942.19 343.04	451,257.35 36.22	817,092.42 110.37

ปี/อบต.	เมืองศรีโค (บาท)	คำน้ำแข็ง (บาท)	คำขาว (บาท)	บ้านกอก (บาท)	โพนงาม (บาท)	หัวนา (บาท)	ขี้เหล็ก (บาท)
ค่าเฉลี่ยเลข คณิต (means)	349.52	96.54	48.47	115.89	310.80	39.67	96.56

จากการสรุปได้ว่า การจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เงองต่อจำนวนประชากรของเทศบาลทั้ง 7 แห่ง เฉลี่ยอยู่ที่ 151.06 บาท/คน โดยลำดับสูงสุดคือ เทศบาลตำบลเมืองศรีโค มีการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บเงองต่อหน่วยประชากรอยู่ในระดับที่สูงคือ 349.52 บาท/คน สูงกว่าค่าเฉลี่ย 131.38% ลำดับที่ 2 คือ เทศบาลตำบลโพนงาม 310.80 บาท/คน สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม 105.74% ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลบ้านกอก 115.89 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 23.28% ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลขี้เหล็ก 96.56 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 36.07% ลำดับที่ 5 คือเทศบาลตำบลคำน้ำแข็ง 96.54 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 36.10% ลำดับที่ 6 คือ เทศบาลตำบลคำขาว 48.47 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 67.91% และลำดับสุดท้ายคือ เทศบาลตำบลหัวนา 39.67 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 73.74%

3) เกณฑ์จำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีต่อจำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 4 แสดงอัตราจำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเฉลี่ย (ปี 2551-2553) ต่อจำนวนประชากรทั้งหมด

เทศบาลตำบล	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (คน)	ภาษีบำรุงท้องที่ (คน)	ภาษีป้าย (คน)	อากรจำสัตว์ (คน)
เมืองศรีโค เฉลี่ย/ประชากร	689 0.066	1,302 0.126	136 0.013	3 0.0002
คำน้ำแข็ง เฉลี่ย/ประชากร	103 0.014	304 0.041	59 0.007	5 0.0006
คำขาว เฉลี่ย/ประชากร	84 0.012	1,593 0.22	2 0.0002	0 0

เทศบาลตำบล	ภาษีโรงเรือน และที่ดิน (คน)	ภาษีบำรุงท้องที่ (คน)	ภาษีป้าย (คน)	อากรผ่าสัตว์ (คน)
บ้านกอก เฉลี่ย/ประชากร	164 0.041	781 0.57	210 0.05	0 0
โพนงาม เฉลี่ย/ประชากร	91 0.044	2,568 1.249	90 0.043	0 0
หัวนา เฉลี่ย/ประชากร	277 0.02	6,087 0.48	43 0.0034	2 0.0001
ขี้เหล็ก เฉลี่ย/ประชากร	80 0.009	304 0.036	176 0.02	0 0
ค่าเฉลี่ย (mean)	0.029	0.387	0.019	0.00012

สรุปอัตราจำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเฉลี่ย (ปี 2551-2553) ต่อจำนวนประชากรได้ดังนี้ จำนวนผู้ที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ มีอัตราจำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีมากที่สุด รองลงมาคือภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และอากรผ่าสัตว์

2. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารรายได้ของท้องถิ่น

2.1 การจัดเก็บภาษี

- จำนวนรายได้ที่มีความสำคัญต่อการจัดเก็บภาษีประเภทต่างๆ ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง

ตารางที่ 5 แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2551

รายการภาษี	เมืองครึ่ด	คำนำเขียน	คำวาง	บ้านกอก	โพนงาม	หัวนา	ขี้เหล็ก
ภาษีโรงเรือน ที่ดิน	2,225,292.00	191,566.50	16,621.00	50,886.00	37,895.00	28,300	12,482.00
ภาษีบำรุง ท้องที่	44,103.99	22,862.63	37,788.04	21,875.04	44,079.08	42,733	67,387.94

รายการภาษี	เมืองศรีฯ	คำน้ำแข็ง	คำขาว	บ้านกอก	โพนงาม	หัวนา	ขี้เหล็ก
ภาษีป้าย	139,501.00	61,262.00	3,124.00	15,592.00	7,410.00	20,584.82	800.00
อากรผ่าสัตว์	0	8,655	0	0	0	0	0
หมวด ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และ ใบอนุญาต	427,085.00	229,998.21	175,138.35	72,364.00	131,166.32	22,510	16,300.00
หมวดรายได้ จากทรัพย์สิน	124,218.70	126,050.42	69,076.13	136,982.10	45,731.64	290,857.18	76,102.00
หมวดรายได้ เบ็ดเตล็ด	102,500.00	65,404.00	41,210.00	112,103.00	101,850.00	180,560.00	364,220.00
รวมรายได้ที่ ห้องถิน จัดเก็บเอง	3,062,700.69	705,798.76	342,957.52	409,802.14	363,132.04	616,444.82	546,413.00
เฉลี่ยต่อ ประชากร	295.23	95.34	46.97	104.62	42.16	49.48	66.40

สรุป รายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2551 เรียงลำดับดังนี้ ระดับที่สูงที่ 1 เทศบาลตำบลศรีฯ มีการจัดเก็บรายได้รวมรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 3,062,700.69 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 295.23 บาท/คน ลำดับที่ 2 เทศบาลตำบลคำน้ำแข็ง มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 705,798.76 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 95.34 บาท/คน ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลหัวนา มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 616,444.82 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 49.48 บาท/คน ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 546,413 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 66.40 บาท/คน ลำดับที่ 5 เทศบาลตำบลบ้านกอก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 409,802.14 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 104.62 บาท/คน ลำดับที่ 6 เทศบาลตำบลโพนงาม มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 363,132 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 42.16 บาท/คน ลำดับที่ 7 เทศบาลตำบลคำขาว มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 342,957 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 46.97 บาท/คน

ตารางที่ 6 แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2552

รายการภาษี	เมืองศรีฯ	คำน้ำแข็ง	คำขาว	บ้านกอก	โพนงาม	หัวนา	ขี้เหล็ก
ภาษีโรงเรือนที่ดิน	2,770,125.00	163,745.00	17,886.63	87,529.33	42,230.00	27,007.00	12,085.00
ภาษีบำรุงท้องที่	44,999.29	33,539.73	50,054.26	22,113.17	45,636.86	41,978.60	64,357.00

รายการภาษี	เมืองครีค	คำน้ำแข็ง	คำขาว	บ้านกอก	โพนงาม	หัวนา	ขี้เหล็ก
ภาษีป้าย	150,120.00	94,913.00	3,024.00	20,544.00	7,404.00	15,606.10	1,000.00
อากรผ่าสัตว์	0	9,387.00	0	0	0	0	0
หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และ ใบอนุญาต	374,448.00	212,738.00	212,690.0 0	95,587.72	382,973.00	42,730.00	3,190.00
หมวดรายได้จาก ทรัพย์สิน	164,201.78	71,749.25	48,819.31	123,502.17	29,306.44	207,809.45	57,138.11
หมวดรายได้ เบ็ดเตล็ด	44,800.01	35,242.00	32,740.00	109,300.00	32,580.00	79,820.00	170,530.00
รวมรายได้ที่ห้องถิน จัดเก็บเอง	3,548,694.08	621,303.98	365,214.2	458,576.39	540,130.30	414,950.61	308,281.34
เฉลี่ยต่อประชากร	342.07	83.93	50.02	117.07	62.53	33.31	37.46

สรุป รายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2552 เรียงลำดับดังนี้ ระดับที่สูงที่ 1 เทศบาลตำบล
ครีค มีการจัดเก็บรายได้รวมรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 3,548,694.08 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 642.07
บาท/คน ลำดับที่ 2 เทศบาลตำบลคำน้ำแข็ง มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 621,303.98 บาท เฉลี่ยต่อ
ประชากรทั้งหมด 93.93 บาท/คน ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลโพนงาม มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เอง
540,130.30 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 62.53 บาท/คน ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลบ้านกอก มีรายได้ที่
จัดเก็บได้เอง 458,576.39 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 117.07 บาท/คน ลำดับที่ 5 เทศบาลตำบลหัวนา
มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 414,950.61 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 62.53 บาท/คน ลำดับที่ 6 เทศบาล
ตำบลคำขาว มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 365,214.2 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 50.02 บาท/คน ลำดับที่ 7
เทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 308,281.34 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 37.46 บาท/คน

ตารางที่ 7 แสดงการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2553

รายการภาษี	เมืองครีค	คำน้ำแข็ง	คำขาว	บ้านกอก	โพนงาม	หัวนา	ขี้เหล็ก
ภาษีโรงเรือน ที่ดิน	3,065,971.00	211,558.07	18,521.00	103,801.42	51,269.25	29,125.00	13,000.00
ภาษีบำรุง ท้องที่	100,129.05	59,808.68	47,187.68	24,254.12	45,012.58	49,243.07	82,896.04
ภาษีป้าย	180,593.00	165,918.00	3,244.00	30,492.00	6,208.00	18,046.28	800.00

รายการภาษี	เมืองศรีคิ	คำน้ำแข็ง	คำขาว	บ้านกอก	โพนงาม	หัวนา	ขี้เหล็ก
อากรฝ่าสัตว์	0	0	0	0	0	0	0
หมวด ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และ ใบอนุญาต	544,227.50	221,251.00	199,325.00	63,790.00	422,376.72	50,094.00	97,676.00
หมวดรายได้ จากทรัพย์สิน	114,508.30	41,826.67	68,719.87	147,213.03	71,677.64	162,139.00	44,920.65
หมวดรายได้ เบ็ดเตล็ด	261,037.00	116,740.00	125,960.00	120,000.00	108,380.00	142,610.00	102,728.00
รวมรายได้ที่ ห้องถิน จัดเก็บเอง	4,266,465.85	817,092.42	462,957.55	489,550.57	704,924.19	451,257.35	342,020.69
เฉลี่ยต่อ ประชากร	411.27	110.37	63.41	124.98	80.78	36.22	41.56

สรุป รายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง ปีงบประมาณ 2553 เรียงลำดับดังนี้ ระดับที่สูงที่ 1 เทศบาลตำบลศรีคิ มีการจัดเก็บรายได้รวมรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 4,266,465.85 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 411.27 บาท/คน ลำดับที่ 2 เทศบาลตำบลคำน้ำแข็ง มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 817,092.42 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 110.37 บาท/คน ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลโพนงาม มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 704,924.19 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 80.78 บาท/คน ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลบ้านกอก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 489,550.57 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 124.98 บาท/คน ลำดับที่ 5 เทศบาลตำบลคำขาว มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 462,957.55 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 63.41 บาท/คน ลำดับที่ 6 เทศบาลตำบลหัวนา มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 451,257.35 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 36.22 บาท/คน ลำดับที่ 7 เทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เอง 342,020.69 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 41.56 บาท/คน

2) การเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เองในแต่ละปี

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เองในแต่ละปี

เทศบาล ตำบล	รายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง		เปรียบเทียบ		รายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เอง		เปรียบเทียบ	
	ปีงบประมาณ 2551	ปีงบประมาณ 2552	สูง/ต่ำ	ร้อยละ	ปีงบประมาณ 2552	ปีงบประมาณ 2553	สูง/ต่ำ	ร้อยละ
เมืองศรี ไค	3,062,700.69	3,548,694.08	485,993.39	15.86	3,548,694.08	4,266,465.85	717,771.77	20.23
คำนำ้า แซบ	705,798.76	621,303.98	-84,494.78	-11.97	621,303.98	817,092.42	195,788.44	31.51
คำขาว	342,957.52	365,214.2	22,256.68	6.48	365,214.2	462,957.55	97,743.35	26.76
บ้านกอก	409,802.14	458,576.39	48,774.25	11.90	458,576.39	489,550.57	30,974.18	6.75
โพนงาม	363,132.04	540,130.30	176,998.26	48.74	540,130.30	704,924.19	164,793.89	30.51
หัวนา	616,444.82	414,950.61	-201,494.21	-32.68	414,950.61	451,257.35	36,306.74	8.75
ขี้เหล็ก	546,413.00	308,281.34	-238,131.66	-43.58	308,281.34	342,020.69	33,739.35	10.94

สรุปการเปรียบเทียบรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เองในแต่ละปี ดังนี้

1. เทศบาลตำบลศรีไค เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้เพิ่มขึ้น 485,993.39 คิดเป็นร้อยละ 15.86 ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 717,771.77 คิดเป็นร้อยละ 20.23
2. เทศบาลตำบลคำนำ้าแซบ เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้ลดลง 84,494.78 คิดเป็นร้อยละ -11.97% ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 195,788.44 คิดเป็นร้อยละ 31.51
3. เทศบาลตำบลคำขาว เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้เพิ่มขึ้น 22,256.68 คิดเป็นร้อยละ 6.48 ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 97,743.35 คิดเป็นร้อยละ 26.76
4. เทศบาลตำบลบ้านกอก เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้เพิ่มขึ้น 48,774.25 คิดเป็นร้อยละ 11.9 ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 30,974.18 คิดเป็นร้อยละ 6.75

5. เทศบาลตำบลโพนงาม เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้เพิ่มขึ้น 176,998.26 คิดเป็นร้อยละ 48.74 ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 164,793.89 คิดเป็นร้อยละ 30.51
6. เทศบาลตำบลหัวนา เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้ลดลง -201,494.21 คิดเป็นร้อยละ -32.68 ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 36,306.74 คิดเป็นร้อยละ 8.75
7. เทศบาลตำบลขี้เหล็ก เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เอง ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2552 รายได้ลดลง 238,131.66 บาท คิดเป็นร้อยละ -43.68 ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2553 รายได้เพิ่มขึ้น 33,739.35 คิดเป็นร้อยละ 10.94

2.2 ความสามารถในการหารายได้เทียบกับรายได้ที่จัดเก็บได้จริง

โดยการประเมินผลการจัดเก็บรายได้เปรียบเทียบกับประมาณการรายได้ ปีงบประมาณ 2551-2553

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้เปรียบเทียบกับประมาณการรายได้ ปีงบประมาณ

เทศบาล ตำบล	งบประมาณ 2551		เปรียบเทียบ		งบประมาณ 2552		เปรียบเทียบ	
	ประมาณการ	รับจริง	สูง/ต่ำ	ร้อยละ	ประมาณการ	รับจริง	สูง/ต่ำ	ร้อยละ
เมืองศรีโค	2,133,680.00	3,062,700.69	929,020.69	43.54%	2,812,052.00	3,548,694.08	736,642.08	26.20%
คำน้ำแขบ	831,100.00	705,798.76	-12,301.24	-15.08%	1,047,100.00	621,303.98	-425,796.02	-40.66%
คำขาว	349,140.00	342,957.52	-6,182.48	-1.78%	349,524.00	365,214.2	15,690.20	4.49%
บ้านอก	397,100.00	409,802.14	12,702.14	3.198%	432,900.00	458,576.39	25,676.39	5.93%
โพนงาม	299,266.00	363,132.04	63,866.04	21.34%	299,266.00	540,130.30	240,864.30	80.49%
หัวนา	606,187.00	616,444.82	10,257.82	1.69%	420,159.00	414,950.61	-5,208.39	-1.24%
ขี้เหล็ก	278,800.00	546,413.00	267,613	95.98%	378,800.00	308,281.34	-70,518.66	-18.6%

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้เปรียบเทียบกับประมาณการรายได้ ปีงบประมาณ 2553

เทศบาล ตำบล	งบประมาณ 2553		เปรียบเทียบ	
	ประมาณการ	รับจริง	สูง/ต่ำ	ร้อยละ
เมืองศรีโค	3,548,694.04	4,266,465.85	717,771.81	20.23
คำน้ำแซบ	565,300.00	817,092.42	251,792.42	44.51
คำขาว	349,524.00	462,957.55	113,433.55	32.45
บ้านกอก	467,700.00	489,550.57	21,850.57	4.67
โพนงาม	488,400.00	704,924.19	216,524.19	44.33
หัวนา	632,800.00	451,257.35	-181,542.65	-28.68
ชี้เหล็ก	539,200.00	342,020.69	-197,179.31	-36.57

สรุปการเปรียบเทียบรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เงog กับประมาณการในแต่ละปี 2551-2553 ดังนี้

1. เทศบาลตำบลศรีโค เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เงog กับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 929,020.69 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.54 ปีงบประมาณ 2552 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 736,642.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.20 และปีงบประมาณ 2553 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 736,642.08 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.23
2. เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เงog กับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงน้อยกว่าประมาณการ 12,301.24 บาท คิดเป็นร้อยละ -15.08 ปีงบประมาณ 2552 รับจริงน้อยกว่าประมาณการ 425,796.02 บาท คิดเป็นร้อยละ -40.66 และ ปีงบประมาณ 2553 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 251,792.42 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.54
3. เทศบาลตำบลคำขาว เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้เงog กับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงน้อยกว่าประมาณการ 6,182.48 บาท คิดเป็นร้อยละ -1.78 ปีงบประมาณ 2552 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 15,690.20 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.49 และปีงบประมาณ 2553 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 113,433.55 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.45

4. เทศบาลตำบลบ้านกอก เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้อิงกับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 12,702.14 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.198 ปีงบประมาณ 2552 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 25,676.39 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.93 และปีงบประมาณ 2553 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 21,850.57 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.67
5. เทศบาลตำบลโพนงาม เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้อิงกับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 63,866.04 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.34 ปีงบประมาณ 2552 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 240,864.30 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.49 และปีงบประมาณ 2553 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 216,524.19 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.33
6. เทศบาลตำบลหัวนา เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้อิงกับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 10,257.82 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.69 ปีงบประมาณ 2552 รับน้อยกว่าประมาณการ 5,208.39 บาท คิดเป็นร้อยละ -1.24 และปีงบประมาณ 2553 รับจริงน้อยกว่าประมาณการ 181,542.65 บาท คิดเป็นร้อยละ -28.69
7. เทศบาลตำบลลี้เหล็ก เปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้อิงกับประมาณการ ปีงบประมาณ 2551 รับจริงสูงกว่าประมาณการ 267,613 บาท คิดเป็นร้อยละ 95.98 ปีงบประมาณ 2552 รับจริงน้อยกว่าประมาณการ 70,518.66 บาท คิดเป็นร้อยละ -18.6 และปีงบประมาณ 2553 รับน้อยกว่าประมาณการ 197,179.31 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.57

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา

3.1 ปัญหาในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา

1. การบริหารงานการจัดเก็บขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพ มีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการข้อมูลในการจัดเก็บภาษีไม่เป็นปัจจุบันและไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลส่วนใหญ่จะทำการเก็บด้วยมือทำให้ข้อมูลขาดหายไปและยากต่อการค้นหา
2. ประชาชนไม่เห็นถึงความสำคัญของการเสียภาษีทำให้ความยินยอมเสียภาษีต่ำ เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่าเงินภาษีที่ประชาชนเสียถูกนำไปใช้อย่างไม่คุ้มค่า และก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนเท่าที่ควร
3. ประชาชนรับรู้ข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการประกาศของผู้ใหญ่บ้าน จะมีการส่งจดหมายเฉพาะกรณีที่จ่ายภารไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด เท่านั้น
4. วิธีการทำงานจะเน้นการจัดเก็บข้อมูลด้วยมือ ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่จะถูกจัดเก็บในรูปแบบของเอกสาร การทำให้การจัดเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วน ข้อมูลมีความซ้ำซ้อนกัน ยากต่อการค้นหาและตรวจสอบ

5. การหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีของประชาชนภายใต้กฎหมายที่ไม่ได้กำหนดให้เป็นภาระแก่ผู้มีหนี้สิน แต่เป็นภาระของรัฐบาล ทำให้ประชาชนต้องเสียภาษีเพิ่มเติม
6. ผู้มีหนี้สินที่ต้องชำระภาษีให้กับรัฐบาล แต่ไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอ ทำให้เกิดความ不公平 และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม
7. ผู้มีหนี้สินที่ต้องชำระภาษีในจำนวนที่สูงกว่าความสามารถในการชำระไหว้ ทำให้เกิดความกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม
8. ขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาระงานที่มากขึ้น ทำให้ขาดการตรวจสอบส่องประพฤติของบุคลากร
9. ขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาระงานที่มากขึ้น ทำให้ขาดการตรวจสอบส่องประพฤติของบุคลากร
10. ขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาระงานที่มากขึ้น ทำให้ขาดการตรวจสอบส่องประพฤติของบุคลากร

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา

1. การปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานของส่วนงานพัฒนารายได้ทั้งในแง่การเพิ่มประสิทธิภาพให้มีความรวดเร็วและการบริการ โดยกำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการชำระภาษีให้กับเจ้าหน้าที่ในฝ่ายจัดเก็บรายได้
2. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมความเข้าใจให้ประชาชน/กระทรวงต้นความเข้าใจในหน้าที่การชำระภาษี รวมทั้งประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการที่อปท.สามารถจัดเก็บรายได้ได้ตามเป้าหมาย
3. การพัฒนาฐานข้อมูลแผนที่ภาษีเพื่อใช้ในการวางแผน และติดตามผลสำเร็จของการจัดเก็บภาษีคือ การพัฒนาฐานข้อมูลภาษีให้ทันสมัยและมีความเป็นปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลไปประเมินภาระภาษี และใช้ในการบริหารจัดเก็บภาษี
4. ลงพื้นที่สำรวจฐานข้อมูลผู้ที่อยู่ในชุมชนที่จะต้องเสียภาษีแต่ละประเภทเพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและเพื่อลดการให้ข้อมูลที่เป็นเท็จแก่เจ้าหน้าที่ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งการขยายตัวของเทศบาลใกล้เคียง ทำให้ประชาชนเริ่มอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ในเทศบาลที่มีความเจริญมาก

ขึ้น ยกตัวอย่างเช่นเทศบาลตำบลคำขาว “โดยส่วนใหญ่แล้วประชาชนที่อพยพเข้ามาก็จะเข้ามา ประกอบกิจการห้องเช่า ร้านค้า รีสอร์ฟ ร้านอินเตอร์เน็ท และทำให้ที่ดินในเขตเทศบาลมีราคาเพิ่ม สูงขึ้น โดยประชาชนจากพื้นที่อื่นมาซื้อที่ดินเพื่อประกอบการ ทำกิจกรรม โรงงานเพิ่มมากขึ้น และก็ เริ่มมีประชาชนทยอยมาจดทะเบียนพานิชย์เพิ่มขึ้น” (วิชัย อุพันทา, ปลัดเทศบาลตำบลคำขาว ,สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2555) ทั้งนี้แนวทางในการเพิ่มรายได้ให้กับเทศบาลนั้น “เทศบาลเองได้มี การส่งเสริมจัดฝึกอบรมให้ชาวบ้านมีการประกอบอาชีพตามความสามารถ เช่น มีนัดทางด้านการทำอาหารก็จัดฝึกอบรมการทำอาหารขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชาวบ้านประกอบอาชีพ เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบลับมาสู่การเพิ่มรายได้ของเทศบาลเอง” (จีระนัน พัฒนพันธุ์. หัวหน้ากองคลังเทศบาลตำบลคำขาว,สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2555)

5. เร่งรัดการจ่ายภาษีโดยการส่งหนังสือแจ้งให้ประชาชนผู้อยู่ในข่ายที่จะต้องเสียภาษีทราบ โดยการแจ้ง เตือนไม่เกิน 3 ครั้ง ถ้าหากเกิน 3 ครั้งจะเข้าสู่ขั้นตอนการลงโทษตามกฎหมายต่อไป
6. จัดส่งหนังสือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกำหนดวันเวลาการชำระภาษีแต่ละประเภทให้กับผู้มีหน้าที่ชำระภาษีล่วงหน้าตามแผนการจัดเก็บภาษี
7. การให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีออกใบให้บริการนอกสถานที่ นอกเวลาราชการ เพื่อเป็นการให้บริการ ประชาชนถึงที่ ทำให้ประชาชนไม่ต้องเสียเวลา มาชำระภาษีที่หน่วยงานและช่วยให้ได้รับความร่วมมือ จากประชาชนในการชำระภาษีได้เป็นอย่างดีสามารถจัดเก็บรายได้ภาษีได้รวดเร็วขึ้น
8. เทศบาลบางแห่งอาจจะมีการจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น เพราะทางเทศบาลได้นำแผนที่ภาษีมาใช้ในการ ดำเนินการ เช่นการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินซึ่งทำให้สามารถบอกได้ว่าโซนไหน ซอยไหนมีบ้าน เช่ากันหลัง ทำให้การจัดเก็บภาษีมีความสะดวกมากขึ้นและเทศบาลได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกชุมชน ได้ทราบว่าภาษีแต่ละประเภทต้องชำระภาษีในวันที่เท่าไหร่ถึงวันที่เท่าไหร่ การแจกแผ่นพับและการ ออกบริการนอกสถานที่ ซึ่งจะมีการออกประชาคมตามชุมชนต่างๆ ทำให้ประชาชนรับทราบข้อมูล ภาษี ระยะเวลาในการเสียภาษี ข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาษีมากขึ้น ในการประชาคมนั้นก็จะมี เจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีเปิดด้วยโดยจะตั้งโต๊ะรับเสียภาษีจากตรงนั้นเลยทำให้ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีความสะดวกในการมาเสียภาษีมากขึ้น และสามารถจัดเก็บภาษีได้เร็วขึ้น ข้อเสนอแนะควรจะมีการ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่นโปรแกรมคำนวนภาษี เพื่อให้ขั้นตอนไม่ยุ่งยากและมีความถูกต้อง สะดวกมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 4) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาล ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิจัยในครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสารประกอบด้วย รายงานข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กฎหมายระเบียบข้อบังคับ ประมาณการรายได้ งบประมาณปี 2551-2553 ข้อมูลและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลากลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ได้ยกฐานะองค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองศรีโค ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตำบลเมืองศรีโค มีเนื้อที่ประมาณ 37.96 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 11 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 10,374 คน อาชีพหลัก ทำนา ประกอบธุรกิจ อาชีพเสริม ปลูกผักสวนครัว, หัตถกรรมในครัวเรือน, รับจ้าง

เทศบาลตำบลคำน้ำแขบ ได้ยกฐานะองค์กรบริหารส่วนตำบลคำน้ำแขบ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เขตการปกครอง จำนวน 11 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,403 คน จำนวนครัวเรือน 2,153 ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเกษตรกร

เทศบาลตำบลคำขาวง ได้ยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลคำขาวง ตามประกาศกรุงเทพมหานครไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีเขตการปกครอง มีเนื้อที่โดยประมาณ 35.90 ตารางกิโลเมตร จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,301 คน จำนวนครัวเรือน 2,021 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลบ้านกอก ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอกเป็นเทศบาลตำบลบ้านกอก ตามประกาศกรุงเทพมหานครไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประกอบธุรกิจส่วนตัว รองลงมาคือ รับจำจ้างและรับราชการ

เทศบาลตำบลโพนงาม ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงามเป็นเทศบาลตำบลโพนงาม ตามประกาศกรุงเทพมหานครไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอเดชอุดม มีเนื้อที่โดยประมาณ 37 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 8,726 คน จำนวนครัวเรือน 2,443 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลหัวนา ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลหัวนาเป็นเทศบาลตำบลหัวนา ตามประกาศกรุงเทพมหานครไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองราชบูรี มีเนื้อที่โดยประมาณ 65.79 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 15 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 12,700 คน จำนวนครัวเรือน 2,873 ครัวเรือน

เทศบาลตำบลชี้เหล็ก ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็กเป็นเทศบาลตำบลชี้เหล็ก ตามประกาศกรุงเทพมหานครไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 ตั้งอยู่ในอำเภอโนนสัก มีเนื้อที่โดยประมาณ 73 ตารางกิโลเมตร เขตการปกครอง จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 8,229 คน จำนวนครัวเรือน 2,075 ครัวเรือน

5.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดเก็บรายได้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับสังคม ประกอบด้วย

1) ความเป็นเมือง/ความเป็นชนบทของเทศบาลตำบลที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งผลการศึกษาสรุปความหนาแน่นของประชากร เทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่ง มีระดับความเป็นเมือง 1 แห่ง ระดับความเป็นชนบท 6 แห่ง โดยใช้เกณฑ์ความหนาแน่นของประชากรต่อเนื้อที่ทั้งหมดของเทศบาลตำบล จะพบว่า เทศบาลตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูงสุด คือ เทศบาลตำบลคำนำําแซบ มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 616.40 คน/ตร.กม. รองลงมาคือเทศบาลตำบลเมืองศรีโค มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 273.28 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลเมืองศรีโค มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 273.28 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลโพนงาม มีความหนาแน่น

เฉลี่ยเท่ากับ 235.84 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลคำขวาง มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 203.37 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลหัวนา มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 189.38 คน/ตร.กม. เทศบาลตำบลบ้านกอก มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 170.30 คน/ตร.กม. และเทศบาลตำบลชี้เหล็ก มีความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ 112.73 คน/ตร.กม.

2) การจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดหาของต่อประชากรของกรณีศึกษา จากการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เงื่อนต่อจำนวนประชากรของเทศบาลทั้ง 7 แห่ง เฉลี่ยอยู่ที่ 151.06 บาท/คน โดยลำดับสูงสุดคือ เทศบาลตำบลเมืองศรีโค มีการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บของต่อหน่วยประชากรอยู่ในระดับที่สูงคือ 349.52 บาท/คน สูงกว่าค่าเฉลี่ย 131.38% ลำดับที่ 2 คือ เทศบาลตำบลโพนงาม 310.80 บาท/คน สูงกว่าค่าเฉลี่ยรวม 105.74% ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลบ้านกอก 115.89 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 23.28% ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลชี้เหล็ก 96.56 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 36.07% ลำดับที่ 5 คือเทศบาลตำบลคำน้ำแขบ 96.54 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 36.10% ลำดับที่ 6 คือ เทศบาลตำบลคำขวาง 48.47 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 67.91% และลำดับสุดท้ายคือ เทศบาลตำบลหัวนา 39.67 บาท/คน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม 73.74%

3) เกณฑ์จำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีต่อจำนวนประชากรทั้งหมด จากการศึกษาสรุปได้ว่า สรุปอัตราจำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเฉลี่ย (ปี 2551-2553) ต่อจำนวนประชากรได้ดังนี้ จำนวนผู้ที่เสียภาษีบำรุงห้องที่ มีอัตราจำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีมากที่สุด รองลงมาคือภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และอากรผ่าสัตว์

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของชุมชน

2.1 การจัดเก็บภาษี

1) จำนวนรายได้ที่มีความสำคัญต่อการจัดเก็บภาษีประเภทต่างๆ ที่ห้องถินจัดเก็บของปีงบประมาณ 2551-2553 จากการศึกษาสรุปได้ว่ารายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เงื่อนโดยแบ่งเป็น

ปีงบประมาณ 2551 เรียงลำดับดังนี้ ระดับที่สูงที่ 1 เทศบาลตำบลศรีโค มีการจัดเก็บรายได้รวมรายได้ที่จัดเก็บได้เงื่อน 3,062,700.69 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 295.23 บาท/คน ลำดับที่ 2 เทศบาลตำบลคำน้ำแขบ มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เงื่อน 705,798.76 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 95.34 บาท/คน ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลหัวนา มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เงื่อน 616,444.82 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 49.48 บาท/คน ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลชี้เหล็ก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เงื่อน 546,413 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 66.40 บาท/คน ลำดับที่ 5 เทศบาลตำบลบ้านกอก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เงื่อน 409,802.14 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 104.62 บาท/คน ลำดับที่ 6 เทศบาลตำบลโพนงาม มีรายได้ที่

จัดเก็บได้เง 363,132 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 42.16 บาท/คน ลำดับที่ 7 เทศบาลตำบลคำขาว มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 342,957 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 46.97 บาท/คน

ปีงบประมาณ 2552 เรียงลำดับดังนี้ ระดับที่สูงที่ 1 เทศบาลตำบลศรีโค มีการจัดเก็บรายได้รวมรายได้ที่จัดเก็บได้เง 3,548,694.08 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 642.07 บาท/คน ลำดับที่ 2 เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เง 621,303.98 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 93.93 บาท/คน ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลโพนงาม มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เง 540,130.30 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 62.53 บาท/คน ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลบ้านกอก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 458,576.39 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 117.07 บาท/คน ลำดับที่ 5 เทศบาลตำบลหัวนา มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 414,130.30 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 62.53 บาท/คน ลำดับที่ 6 เทศบาลตำบลคำขาว มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 365,214.2 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 50.02 บาท/คน ลำดับที่ 7 เทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 308,281.34 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 37.46 บาท/คน

ปีงบประมาณ 2553ปีงบประมาณ 2553 เรียงลำดับดังนี้ ระดับที่สูงที่ 1 เทศบาลตำบลศรีโค มีการจัดเก็บรายได้รวมรายได้ที่จัดเก็บได้เง 4,266,465.85 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 411.27 บาท/คน ลำดับที่ 2 เทศบาลตำบลคำน้ำแซบ มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เง 817,092.42 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 110.37 บาท/คน ลำดับที่ 3 เทศบาลตำบลโพนงาม มีการจัดเก็บรายได้ที่จัดเก็บได้เง 704,924.19 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 80.78 บาท/คน ลำดับที่ 4 เทศบาลตำบลบ้านกอก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 489,550.57 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 124.98 บาท/คน ลำดับที่ 5 เทศบาลตำบลคำขาว มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 462,957.55 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 63.41 บาท/คน ลำดับที่ 6 เทศบาลตำบลหัวนา มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 451,257.35 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 36.22 บาท/คน ลำดับที่ 7 เทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีรายได้ที่จัดเก็บได้เง 342,020.69 บาท เฉลี่ยต่อประชากรทั้งหมด 41.56 บาท/คน

2) การเปรียบเทียบการจัดเก็บรายได้ที่ห้องถินจัดเก็บได้เงในแต่ละปี การเปรียบเทียบงบประมาณปี 2551 กับงบประมาณปี 2552 มีเทศบาลตำบลจำนวน 4 แห่ง คือเทศบาลตำบลเมืองศรีโค เทศบาลตำบลบ้านกอก เทศบาลตำบลโพนงาม และเทศบาลตำบลคำขาว ที่มีรายได้สูงขึ้นจากงบประมาณปี 2551 ส่วนเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ เทศบาลตำบลหัวนา และเทศบาลตำบลขี้เหล็ก มีรายได้ลดลงจากงบประมาณปี 2551 ส่วนการเปรียบเทียบงบประมาณปี 2552 กับงบประมาณปี 2553 นั้น พบร้าเทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่งมีรายได้ที่จัดเก็บได้เงสูงขึ้นจากงบประมาณปี 2552

2.2 ความสามารถในการหารายได้เทียบกับรายได้ที่จัดเก็บได้จริง โดยการประเมินผลการจัดเก็บรายได้เปรียบเทียบกับงบประมาณการรายได้ ปีงบประมาณ 2551-2553 โดย

งบประมาณปี 2551 เทศบาลตำบลที่มีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าการประมาณการมี 5 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเมืองศรีโค เทศบาลตำบลบ้านกอก เทศบาลตำบลโพนงาม เทศบาลตำบลหัวนา และ เทศบาลตำบลขี้เหล็ก ส่วนเทศบาลที่มีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงน้อยกว่าการประมาณการมี 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลคำขาว และเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ

งบประมาณปี 2552 เทศบาลตำบลที่มีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าการประมาณการมี 5 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเมืองศรีโค เทศบาลตำบลบ้านกอก เทศบาลตำบลโพนงาม เทศบาลตำบลหัวนา และ เทศบาลตำบลขี้เหล็ก ส่วนเทศบาลที่มีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงน้อยกว่าการประมาณการมี 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลคำขาว และเทศบาลตำบลคำน้ำแขบ

งบประมาณปี 2551 เทศบาลตำบลที่มีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าการประมาณการมี 4 แห่ง คือ เทศบาลตำบลเมืองศรีโค เทศบาลตำบลคำขาว เทศบาลตำบลบ้านกอก และ เทศบาลตำบลโพนงาม เทศบาลตำบลขี้เหล็ก ส่วนเทศบาลที่มีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงน้อยกว่าการประมาณการมี 3 แห่ง คือ เทศบาลตำบลคำน้ำแขบ เทศบาลตำบลหัวนา และเทศบาลตำบลขี้เหล็ก

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการที่ได้จากการศึกษาในเรื่องการศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อมูลที่ใช้สำหรับการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.2.1 ศักยภาพการจัดหารายได้ของเทศบาลตำบล

จากการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เอง โดยศึกษาดูปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. ปัจจัยด้านสังคม โดยภาพรวมในการศึกษาพบว่าทางเทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นสังคมชนบท โดยดูได้จากจำนวนประชากร การประกอบอาชีพหลัก ซึ่งจากการเปรียบเทียบจำนวนรายได้ที่สามารถจัดเก็บได้เองต่อจำนวนประชากร แม้เทศบาลตำบลคำน้ำแขบมีความหนาแน่นของประชากรแต่พื้นที่ สูงสุด จึงถูกจัดให้มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง แต่เมื่อเทียบกับรายได้ที่ห้องถิ่นจัดเก็บได้เองของเทศบาลตำบลเมืองศรีโค และเทศบาลตำบลโพนงาม ที่มีความหนาแน่นของประชาชนน้อยกว่า ถูกจัดให้มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท พบร่วมมีรายได้ที่สามารถจัดเก็บได้เองเฉลี่ยต่อหัวมากกว่า ซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้องจากเทศบาลตำบลเมืองศรีโค แม้ว่าจะเป็นเทศบาลตำบลที่อยู่ในเขตชนบท แต่เนื่องจากมีแหล่งที่เป็นฐานรายได้ มีสภาพทางเศรษฐกิจดีกว่า จึงส่งผลทำให้ความสามารถในการจัดเก็บภาษีดีกว่าเทศบาลคำน้ำแขบซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตเมือง นอกจากนี้เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ได้พยายามในการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องในเรื่องของเงื่อนไขและรายละเอียดเกี่ยวกับภาษีแต่ละประเภท เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง จึงสอดคล้องกับแนวคิดภาษีที่ดี คือ หลักการยอมรับของประชาชนผู้เสียภาษี (Political Acceptability Principle) โดยการยอมรับของประชาชนหมายถึงทัศนคติในทางบวกของประชาชนที่มีต่อ

การจัดเก็บภาษีของรัฐบาล หากประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อระบบภาษีอากรแล้วย่อมทำให้การยอมรับของประชาชนในการเสียภาษีอยู่ในอัตราที่สูงตามไปด้วย ทั้งนี้วิธีการสร้างการยอมรับของประชาชนมีหลายประการ โดยพื้นฐานการปักครองในระบบประชาธิปไตยคือการจัดเก็บภาษีต้องกระทำผ่านอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติโดยการตรากฎหมาย

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่าในปีงบประมาณ 2553 เทศบาลตำบลทั้ง 7 แห่ง มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่มีการพัฒนาและเติบโตมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากพื้นที่เทศบาลตำบลเมืองศรีโค ที่ในพื้นที่มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่จำนวน 2 แห่ง ส่งผลให้มีผู้ประกอบการ ห้างทองห้อพัก อพาร์ตเม้นต์ ร้านค้า ฯลฯ เพิ่มขึ้นทำให้จำนวนผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งจากสภาพเศรษฐกิจเติบโตขึ้นส่งผลทำให้เทศบาลตำบลเมืองศรีโค สามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการหลักความชัดแจ้ง (Directness Principle) ประชาชนรับทราบถึงภาระภาษีที่ต้องเสียอย่างชัดแจ้ง ภาษีอากรที่ดีควรทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีอากรตระหนักอย่างชัดแจ้งว่า ประชาชนได้เสียภาษีอากรเหล่านั้น ตามปกติในการจัดเก็บ ภาษีทางตรง ผู้เสียภาษีมักจะตระหนักถึงภาระที่ตนเองแบกรับอยู่อย่างชัดเจน ในขณะที่การจัดเก็บ ภาษีทางอ้อม ความชัดแจ้งของภาระภาษีที่ผู้เสียภาษีแบกรับนั้นอาจไม่ชัดเจนเท่าใดนั้น

3. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดหารายได้ของห้องถิน ในด้านการบริหารการจัดหารายได้ของเทศบาลแต่ละพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ให้เป็นไปตามที่ประมาณการไว้ เทศบาลตำบลส่วนใหญ่มีรายรับที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าประมาณการ เนื่องจากการวางแผนการบริหารจัดหารายได้ของเทศบาล ดังจะเป็นได้จาก งบประมาณปี 2551 เทศบาลตำบลคำขาวมีรายได้ที่จัดเก็บได้จริงน้อยกว่าที่ประมาณการ แต่ในงบประมาณปี 2552 และปี 2553 รายได้ที่จัดเก็บได้จริงมากกว่าประมาณการ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า “ก่อนการยกฐานะมาเป็นเทศบาลการจัดเก็บภาษีไม่ทั่วถึงแต่หลังจากการยกฐานะมา เป็นเทศบาล ทางเทศบาลได้มีการจัดทำแผนที่ภาษีในปี พ.ศ. 2553 และลงพื้นที่สำรวจผู้มีหน้าที่เสียภาษี” (วิชัย อุพนatha, ปลัดเทศบาล, สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2555) “เทศบาลตำบลคำขาวมีการวางแผนการจัดทำแผนที่ภาษีในการจัดเก็บภาษี ประกอบกับมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอธิบายให้ประชาชนผู้มีภาษีเสียภาษี ได้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการที่เทศบาลจะต้องเก็บภาษีให้ประชาชนได้เข้าใจแตกต่างจากก่อนการยกฐานะที่ยังไม่มีบุคลกรในด้านการจัดเก็บรายได้โดยตรง” (กัลยาณี แม่นธนู, นักวิชาการเงินและบัญชี, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2555) “การจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบลคำขาว จะเน้นวิธีการแบบเชิงรุก คือให้เจ้าหน้าที่ลงไปสำรวจประเมินภาษี ว่าผู้ใดบ้านที่ต้องเสียภาษีและมีภาระภาษีเท่าใด และเมื่อถึงฤดูกาลจัดเก็บภาษีก็จะมีการ

ประชาสัมพันธ์ไปยังผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน ตามสื่อวิทยุกระจายเสียง แผ่นพับ เพื่อแจ้งให้ประชาชนรับทราบและทางเจ้าหน้าที่ก็จะลงพื้นที่ไปเก็บภาษีกับประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน” (กล่าวณ์ แม่นธนุ, นักวิชาการเงินและบัญชี, สัมภาษณ์ 6 กันยายน 2555) ซึ่งสอดคล้องกับหลักประสิทธิภาพและความง่ายในการบริหารจัดเก็บ (Ease and Efficiency of Administration Principle) ภาษีที่ต้องการก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติการดีความ หรือการเลือกใช้ประเภทและอัตราภาษีที่ต้องการจัดเก็บ โดยทั่วไป ภาษีที่จัดเก็บอัตราเดียวแบบคงที่จะมีความง่ายในการจัดเก็บมากกว่าภาษีที่จัดเก็บหลายอัตราหรือภาษีที่มีข้อยกเว้นหรือการลดหย่อนจำนวนมาก เป็นต้น

5.2.2 ปัญหาการจัดเก็บรายได้และแนวทางแก้ไข

1. ปัญหาการพัฒนาฐานข้อมูลแทนที่ภาษีเพื่อใช้ในการวางแผน และติดตามผลสำเร็จของการจัดเก็บภาษีคือการพัฒนาฐานข้อมูลภาษีเมื่อทันสมัยและมีความเป็นปัจจุบัน เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการจัดทำระบบฐานข้อมูลภาษีส่งผลทำให้รายได้ที่ห้องคืนที่ควรจะเป็นไม่สอดคล้องกับสภาพการจริงเติบโตของห้องคืน โดยสามารถแก้ไขให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารระบบภาษี เพื่อเพิ่มความสะดวกในการชำระภาษีการบันทึกข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแก้ไขโดยการจัดทำแผนที่ภาษีของเทศบาลตำบลคำขาว

2. ปัญหาการจัดเก็บภาษีได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากการหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีของประชาชนภายในพื้นที่ ได้แก่ เทศบาลตำบลเมืองครึ่ค เทศบาลตำบลคำขาว และเทศบาลตำบลบ้านกอกเนื่องจากไม่ค่อยอยากระจ่ายภาษีตามจำนวนผลการประเมินภาษีตามความเป็นจริงของตนเอง และไม่อยากจ่ายตามระยะเวลาการชำระภาษีที่กำหนดไว้ในแต่ละประเภท ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีให้ข้อมูลที่เป็นเท็จกับเจ้าหน้าที่เนื่องจากไม่อยากจ่ายภาษีในจำนวนเงินที่มาก เช่นมีบ้านเข่า 20 ห้องก็จะให้ข้อมูลว่ามีบ้านเข่าเพียงแค่ 15 ห้อง เพื่อไม่อยากจ่ายภาษีมากเป็นต้น ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีมีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่น (นอกเขต) ทำให้ยากต่อการดำเนินการจัดเก็บ เช่น ผู้ประกอบการบางรายมีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่นแต่เข้ามาประกอบกิจการในเขตเทศบาลทำให้การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ในบางครั้งผู้ประกอบกิจกรรมนี้ดังกล่าวอาจไม่รับทราบข้อมูล หรือรับทราบล่าช้าเนื่องจากบางรายงานๆที่กลับมาดูแลกิจการ และผู้ที่ดูแลกิจการแทนในบางครั้งอาจลืมแจ้งผู้ประกอบการ ทำให้การเสียภาษีในบางครั้งเกิดความล่าช้า และทำให้ยากต่อการติดตามจัดเก็บภาษีในกรณีไม่ยอมมาชำระภาษี โดยเทศบาลตำบลบ้านกอกและเทศบาลตำบลคำขาวแก้ไขปัญหาโดยการการออกหน่วยเคลื่อนที่ของเทศบาลตำบล เพื่อจัดเก็บภาษีตามบ้านเรือนของประชาชน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวก

ให้แก่ผู้เสียภาษีโดยเฉพาะในเรื่องระยะเวลา และการเดินทางประชาชน โดยการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำทะเบียนข้อมูลผู้เสียภาษี นำมาใช้ในการประเมินภาระภาษีและวิเคราะห์ความถูกต้องของการเสียภาษี การเก็บรวมประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิเคราะห์และการประมาณการรายได้ ติดตามการจัดเก็บเทียบกับเป้าหมาย ลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอักรได้ เมยแพร่ข้อมูลข่าวสารภาษีอักรให้แก่ประชาชน ทั่วไปได้รับทราบ

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาศักยภาพการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้การจัดเก็บรายได้มีศักยภาพวิจัยศึกษา ในครั้งต่อไปจึงควรจะเน้นในภาคส่วนของประชาชนมากขึ้นเพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนต่อกระบวนการในการจัดเก็บภาษีเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการปรับปรุงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจต่อประชาชนให้มากขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้เน้นศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลตำบล ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรจะมีการศึกษาถึงกระบวนการในการเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางภาครัฐโดยสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการทำงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม.(2522).การคลังท้องถิ่นและการกระจายอำนาจทางการคลังในประเทศไทย.กรุงเทพฯ: ดวางกมล.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม.(2546).การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย.พิมพ์ครั้งที่ 8.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โภวิทย์ พวงงาม.(2552).การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญาณ.

จรัส สุวรรณมาลา.(2541).ปฏิรูประบบการคลังไทย : กระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

จรัส สุวรรณมาลาและคณะ.(2547).นามานุกรมนวัตกรรมท้องถิ่นไทย ประจำปี 2547.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครุสภาก.

รเนศวร์ เจริญเมือง.(2544).100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440 – 2540. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

รเนศวร์ เจริญเมือง.(2551).ทฤษฎีและแนวคิด: การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น(ภาคแรก).กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

พระราชนูญยุติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

วีระศักดิ์ เครือเทพ.(2548).การบริหารภาษีอากรและรายได้ของรัฐ: หลักการและแนวปฏิบัติสำหรับนักรัฐประศาสนศาสตร์, กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีระศักดิ์ เครือเทพ.(2550).คู่มือการเสริมสร้างสุขภาพทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สถาบันพระปกเกล้า.

วีระศักดิ์ เครือเทพ.(2551).การวิเคราะห์ความเข้มแข็งทางการคลังของเทศบาล.กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

วีระศักดิ์ เครือเทพ.(2556).ถอดรหัสการจัดเก็บภาษีอากรของท้องถิ่นไทย.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภชัย yawaprapha,พิพัฒน์ ไทยอารี และวีระศักดิ์ เครือเทพ.(25481).นานาทรคนะว่าด้วยรัฐ
ประศาสนศาสตร์.กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548

อุดม ทุมโภสิต.(2552).การปักครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศไทยแล้ว.พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : แซท โพร์ พรินติ้ง.

ภาษาอังกฤษ

Krueathep, Weerasak. (2004). Bad Luck or Bad Budgeting: The Analysis of Budgetary Roles
Underpinning Poor Municipal Fiscal Conditions in Thailand. **Public
Budgeting & Finance**.34(3):51-72.

Mikesell,J.L.(2007).**Fiscal Administration: Analysis and Application**,CA:Wadsworth Publisher.

Musgrave,R. A. and Musgrave,P.B.(1989).**Public Finance in Theory and Practice**. New
York:McGraw-Hill.

เว็บไซต์

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.(2556).การจัดสรรงบประมาณ
รายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2556.
<http://www.odloc.go.th/web>.

